

בנק ישראל
מחלקת המטבע

סקירה שנתית 1999

ירושלים, ניסן התש"ס - אפריל 2000

©

זכויות היוצרים בפרסום זה שמורות לבנק ישראל.
הרוצה לצטט רשאי לעשות כן בתנאי שיציין את המקור.

הפקה: יחידת ההוצאה לאור, בנק ישראל, ירושלים

ISSN 03334-8733

מספר קטלוגי 3030100004/5

www.bankisrael.gov.il

דפוס איילון בע"מ, ירושלים

בנק ישראל מחלקת המטבע

התפתחות מחזור המטבע בשנת 1999 עמדה בסימן ההחלפה של השטרות הישנים במחזור בשטרות חדשים, שבנק ישראל הנפיק השנה. נוסף על כך, בשבועות האחרונים של השנה הגדילו הבנקים והציבור את היקף המזומנים שברשותם באופן מיוחד, מפאת אי-הוודאות ששררה לקראת המעבר לשנת 2000. כתוצאה מגורמים אלה גדל השנה מספר שטרי הכסף שעברו מבנק ישראל לידי הבנקים והציבור ובחזרה בשיעור יוצא דופן: מינואר עד נובמבר 1999 גדל מספרם ב-19 אחוזים לעומת 1998 כולה, ועד סוף דצמבר 1999 הגיע שיעור הגידול ל-38 אחוזים. (בתחילת שנת 2000 שב הציבור והקטין את עודפי המזומנים שברשותו, ובאמצע פברואר 2000 עמד המחזור על הרמה של סוף נובמבר 1999).

מחזור המטבע הסתכם בסוף 1999 ב-15.6 מיליארדי ש"ח (13 מיליארדים בסוף נובמבר) - התרחבות של 13 אחוזים בממוצע שנתי (עד סוף נובמבר - 10.6 אחוזים), לעומת עלייה בת 8.8 אחוזים בתוצר המקומי הנומינלי באותה תקופה. 1999 היא השנה החמישית ברציפות שבה התרחב מחזור המטבע בשיעור גדול מזה של התוצר, לאחר התפתחות הפוכה במרבית השנים 1990 עד 1994.

מחזור המטבע הריאלי התרחב בשנים 1996 עד 1999 בשיעור מצטבר גבוה של 15.4 נקודות אחוז מעבר לגידול התוצר הריאלי. כן נמשך הגידול המהיר של המחזור הריאלי לנפש, שתחילתו ב-1993. הגידול המהיר יחסית של המחזור בשנים האחרונות מוסבר, לפחות בחלקו, בהסתגלות הציבור לשיעורי האינפלציה הנמוכים. עם זאת, המחזור הריאלי לנפש בסוף 1999 עדיין נמוך מאשר בתחילת שנות השבעים.

התהליך של שינוי הרכב העריכים במספר השטרות במחזור, שהחל ב-1996, נמשך גם השנה. משקלו של השטר בן 100 ש"ח עלה ל-44 אחוזים, בעוד שמשקלו של השטר בן 50 ש"ח ירד ל-30 אחוזים. (משקלותיהם ב-1995 היו 20 ו-54 אחוזים, בהתאמה).

בשנת 1999 הוכנסה למחזור, כאמור, סדרת שטרות חדשים - בני 20, 50, 100 ו-200 ש"ח. בהכנת הסדרה הוחל עוד בשנת 1995, במטרה לחדש את אמצעי הביטחון המגינים על השטרות מזיופים. בסדרה החדשה סימני ביטחון משופרים, וסגנון העיצוב משותף לכל העריכים. ב-1 ביולי 2000 יפוג תוקפם של השטרות הישנים כהילך חוקי. גם לאחר מכן יוכל הציבור להמשיך ולהחליף בבנק ישראל שטרות ישנים שיישארו בידיו, וזאת עד סוף שנת 2005.

ירושלים

ניסן התש"ס, אפריל 2000

תוכן העניינים

7	א. ההתפתחות במחזור המטבע
7	1. השינויים במחזור המטבע
10	2. מחזור השטרות
12	3. צריכת השטרות: הבלאי וגידול המחזור
14	4. מחזור המעות
17	5. הפקדות ומשיכות של הבנקים
20	6. ספיגת שטרות ישנים מהמחזור
22	7. משיכות מחשש ל"באג 2000"
23	ב. הנפקת שטרות ומטבעות למחזור
23	1. שטרות למחזור
26	2. מטבעות למחזור
27	ג. הנפקת מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים
27	1. מטבעות זיכרון
34	2. מטבעות מיוחדים
37	ד. האוסף המוזיאוני ותערוכת "כסף עובר לסוחר"
40	ה. לוחות סטטיסטיים

א. ההתפתחויות במחזור המטבע

שני גורמים מיוחדים השפיעו בשנת 1999 על ההתפתחויות במחזור המטבע - הנפקת סדרת השטרות החדשה של הש"ח, ומשיכות מזומנים מוגברות בשבועות האחרונים של השנה, בגלל החשש מ"באג 2000".

הנפקת סדרה ב' של שטרות הש"ח: ב-3 בינואר 1999 הונפקו למחזור שטרות חדשים בני 20 ו-100 ש"ח, וב-31 באוקטובר הונפקו שטרות חדשים בני 50 ו-200 ש"ח. לאחר ההנפקות הפסיק בנק ישראל להוציא למחזור שטרות מהסוג הישן. בעקבות ההנפקות החל תהליך מואץ של החלפת השטרות הישנים במחזור בשטרות החדשים, ותהליך זה השפיע על היקף ההפקדות והמשיכות, על ערך המחזור, וכן על ההתפתחות של מחזור השטרות, על צריכת השטרות ועל הבלאי במהלך השנה.

משיכות מזומנים מוגברות: בדצמבר הגדילו הציבור והבנקים במידה ניכרת את היקף החזקת המזומנים, כאמצעי זהירות לנוכח אי-הוודאות שאפיינה את המעבר לשנת 2000. המשיכות בדצמבר הביאו להתרחבות מחזור המטבע בשיעור יוצא דופן של 20.1 אחוזים בחודש אחד. במהלך ינואר 2000 שב הציבור והקטין במהירות את עודפי המזומנים שבידו, ובאמצע פברואר עמד מחזור המטבע על הרמה של סוף נובמבר 1999. סקירת ההתפתחויות בהמשך תתמקד אפוא בעיקר בשינויים שחלו עד סוף נובמבר.

1. השינויים במחזור המטבע

ערך מחזור המזומנים הסתכם בסוף נובמבר 1999 ב-13 מיליארדי ש"ח (15.6 מיליארדים בסוף דצמבר), לעומת 11.9 מיליארדים בסוף 1998 - גידול של 8.8 אחוזים (30.7 אחוזים עד דצמבר 1999), לעומת 15.1 אחוזים בשנת 1998. בממוצע שנתי גדל מחזור המטבע מינואר עד נובמבר ב-10.6 אחוזים (13 אחוזים כולל דצמבר), לעומת 13.3 אחוזים ב-1998 כולה. בדומה לשנים קודמות, שיעור הגידול של מחזור המטבע ב-1999 בממוצע שנתי היה גבוה מזה של התוצר המקומי הנומינלי, שעמד על 8.8 אחוזים.

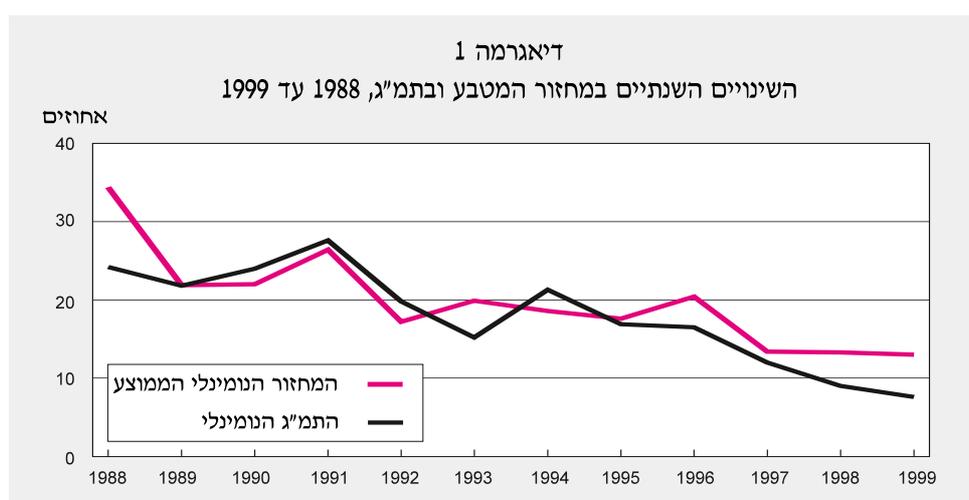
לוח 1: ערך מחזור המזומנים, סופי תקופה, מיליוני ש"ח

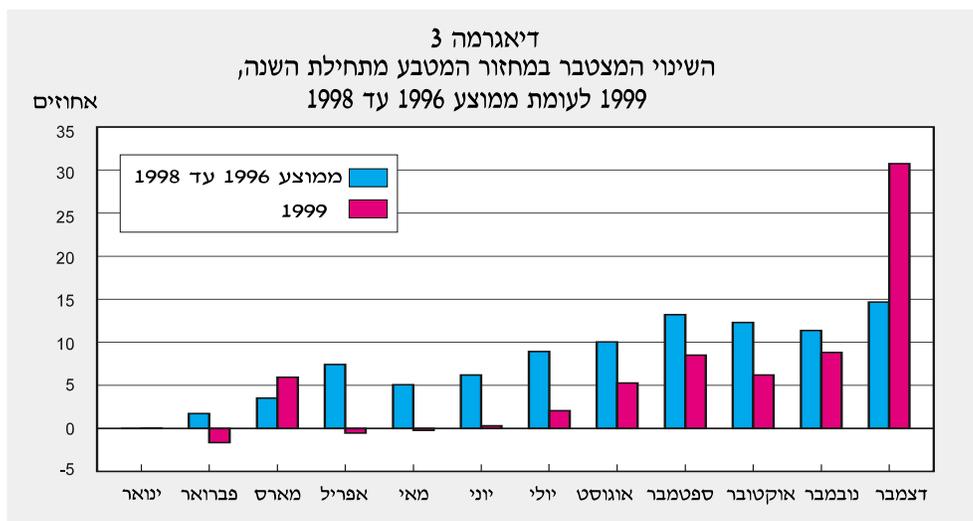
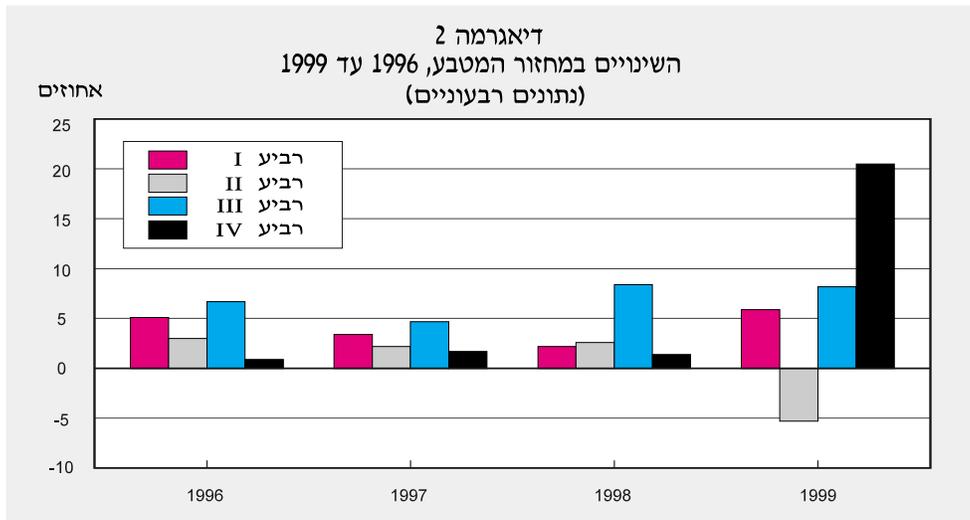
	מטות	שטרות	סך הכול	
1998	635	11,300	11,935	
1999	699	14,906	15,605	
	בידי הציבור	בידי הבנקים	סך הכול	
1998	10,065	1,870	11,935	
1999	12,189	3,416	15,605	
נובמבר 1999	10,574	2,415	12,989	

התפתחות מחזור המטבע על פני השנה הייתה שונה מזו של השנים הקודמות (דיאגרמה 2): במחצית הראשונה של השנה לא התרחב המחזור (תוצאת גידול של 5.9 אחוזים ברביע הראשון שקוזה בירידה בת 5.3 אחוזים ברביע השני); לעומת זאת הייתה ברביע השלישי, בדומה לשנים קודמות, התרחבות של 8.2 אחוזים; ברביע האחרון, עד נובמבר, המחזור כמעט לא גדל (ירידה באוקטובר ועלייה בנובמבר), ועיקר התרחבותו - 20.5 אחוזים - הייתה בדצמבר, בגלל החשש מ"באג 2000". בחודש דצמבר גדל גם היקפם של אמצעי התשלום (M1), עקב עלייה הן ברכיב המזומנים והן ברכיב העו"ש.

לוח 2: השינויים במחזור המטבע ובמשתנים כלכליים במשק, 1990 עד 1999 (אחוזים)

השנה	העלייה או הירידה (-) לשנות השנה הקודמת									
	המחזור הנומינלי (סופי עגים)	המחזור הנומינלי הריאלי במסדצ'ק								
1990	23.6	22.0	4.3	18.0	0.9	24.0	6.2	3.3	17.2	16.4
1991	15.4	26.4	6.8	19.5	0.7	27.6	5.9	6.1	19.0	15.2
1992	26.7	17.2	4.4	13.2	0.8	19.8	6.7	3.6	12.0	11.8
1993	17.9	19.9	8.2	16.9	5.4	15.2	3.3	2.6	10.9	10.9
1994	14.2	18.6	5.6	15.6	3.0	21.3	7.0	2.6	12.3	12.7
1995	22.7	17.6	6.8	14.5	4.0	16.9	6.8	2.7	10.0	14.5
1996	16.5	20.4	8.3	17.4	5.6	16.5	4.6	2.6	11.3	15.5
1997	12.5	13.4	4.3	10.9	1.8	12.0	2.9	2.5	9.0	13.7
1998	15.1	13.3	7.3	10.4	4.7	9.0	2.2	2.4	5.4	11.8
1999	30.7	13.0	7.4	10.3	4.8	8.8	2.2	2.5	5.2	11.9
ינו' - ינו' 1999	8.8	10.6	5.3	8.0	2.8				5.1	

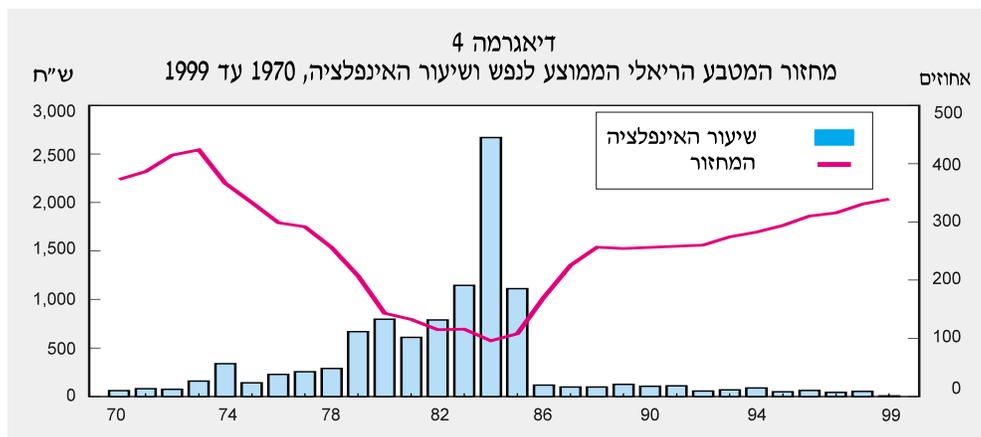

הערך הריאלי של המחזור גדל עד נובמבר 1999 ב-5.3 אחוזים בממוצע שנתי (7.4 אחוזים עד דצמבר), לעומת גידול של 7.3 אחוזים ב-1998 כולה. מ-1996 ועד 1999 היה הגידול הריאלי של מחזור המטבע גבוה מגידול התוצר הריאלי בשיעור מצטבר של 15.4 נקודות אחוז. (האומדן עד נובמבר 1999 הוא כ-13.3 נקודות האחוז).

המחזור הריאלי לנפש גדל בהתמדה במרבית השנים האחרונות. ב-1999 הוא גדל בממוצע ב-2.8 אחוזים (4.8 אחוזים כולל דצמבר), לעומת 4.7 אחוזים ב-1998, ובסוף נובמבר עמד על 2,103 ש"ח במחירים שוטפים (2,520 ש"ח בדצמבר), לעומת 1,977 ש"ח בסוף השנה הקודמת.

מאמצע שנות השמונים אנו עדים לגידול מתמיד של ערך המחזור לנפש. מגמה זו קשורה, ככל הנראה, לירידת שיעורי האינפלציה. עם זאת, אף ששיעורי האינפלציה חזרו לרמות נמוכות מאלו של תחילת שנות השבעים, המחזור הריאלי לנפש בסוף 1999 עדיין נמוך במונחים ריאליים מאשר בסוף 1973 (2,630 ש"ח, במחירי דצמבר 1999).

תיבה 1 הבהרת מושגים

המחזור: סך המזומן שבידי הציבור ובקופות הבנקים בש"ח, במחירים שוטפים.

המחזור הריאלי: המחזור במחירים קבועים (מחירי דצמבר 1999).

המחזור לנפש: המחזור מחולק באוכלוסייה הקבועה בסוף השנה (האוכלוסייה אינה כוללת את תושבי השטחים ואת העובדים הזרים).

המחזור הריאלי לנפש: המחזור לנפש בש"ח, במחירים קבועים (מחירי דצמבר 1999).

מחזור השטרות: סך השטרות שבידי הציבור ובקופות הבנקים בש"ח.

מחזור המעות: סך המעות שבידי הציבור ובקופות הבנקים בש"ח.

הביקוש: השינוי במספר השטרות והמעות במחזור.

הבלאי: מספר השטרות הבלויים המוצאים מהמחזור בתהליך המיון של השטרות המופקדים בבנק ישראל. (במעות אין בלאי).

צריכת המעות או השטרות: הביקוש בתוספת הבלאי. (במעות הצריכה שווה לביקוש).

2. מחזור השטרות

ערך מחזור השטרות - שהוא הרכיב העיקרי בערך מחזור המזומנים כולו - גדל מינואר עד נובמבר 1999 ב-8.8 אחוזים (ב-31.8 אחוזים עד דצמבר), לעומת 15.5 אחוזים במרוצת 1998 כולה (נתוני סוף שנה). מספר השטרות במחזור גדל עד נובמבר 1999 ב-10 אחוזים (עד דצמבר ב-30 אחוזים), לעומת 12 אחוזים ב-1998. מינואר עד נובמבר גדל מספר השטרות שבמחזור ב-13 מיליונים, ובדצמבר - ב-27 מיליונים נוספים, לעומת גידול של 14 מיליוני שטרות בשנת 1998 כולה.

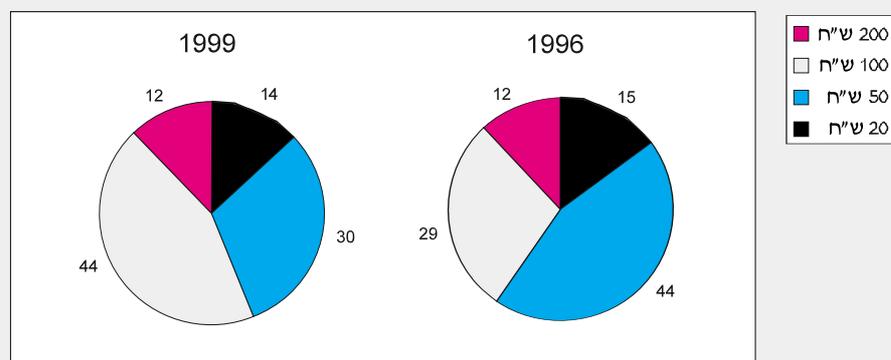
לוח 3: ערך מחזור השטרות, לפי ערכים, 1996 עד 1999 (סופי שנה)

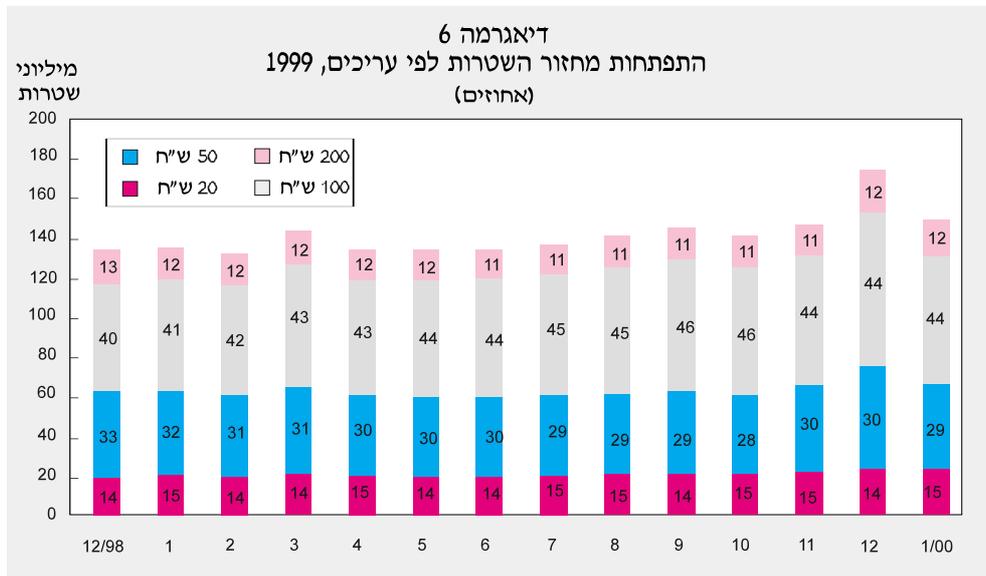
הערך	התפלגות (אחוזים)					ערך המחזור (מיליוני ש"ח)				
	1999	1998	1997	1996	נוב' 99	1999	1998	1997	1996	
20 ש"ח	3	3	3	4	424	460	359	326	340	
50 ש"ח	18	17	20	29	2,146	2,581	2,200	2,210	2,480	
100 ש"ח	52	51	47	37	6,440	7,601	5,340	4,290	3,240	
200 ש"ח	27	29	30	30	3,266	4,231	3,380	2,940	2,620	
סך הכול	100	100	100	100	12,276	14,873	11,279	9,766	8,680	

ב-1999 נמשכו גידול משקלו השטר בן 100 ש"ח במחזור השטרות והירידה המקבילה של משקל השטר בן 50 ש"ח. זהו המשך המגמה שהחלה ב-1996, כשהשטר בן 100 ש"ח הוכנס למכשירי הבנק האוטומטיים, ומאז השתנו מאוד משקלותיהם של שני השטרות האלה, הן בערך המחזור והן במספר השטרות בו (לוחות 3 ו-4). לעומתם נשארו משקלותיהם של השטרות בני 20 ו-200 ש"ח יציבים פחות או יותר. בסוף 1999 היו משקלותיהם של השטרות בני 50 ו-100 ש"ח 30 ו-44 אחוזים מן המחזור, בהתאמה, לעומת 33 ו-40 אחוזים, בהתאמה, בסוף שנת 1998.

השינוי השנה הושפע גם מתהליך הנפקת השטרות החדשים; מינואר עד אוקטובר (ערב הנפקת השטרות בני 50 ו-200 ש"ח) עלה משקל השטר בן 100 ש"ח (שהונפק בינואר) עד 46 אחוזים, ומשקלו של השטר בן 50 ש"ח ירד ל-28 אחוזים. בנובמבר עלה משקל השטר בן 50 ש"ח ל-30 אחוזים, ומשקלו של השטר בן 100 ש"ח ירד ל-44 אחוזים. בדצמבר גדל המחזור בכל הערכים. בחודש זה הוכנס לחלק מן הכספומטים, באופן זמני, השטר של 200 ש"ח, דבר שתרם לגידול בן 4.8 מיליוני שטרות בעריך זה. עם זאת, הגידול הניכר של מספר השטרות בדצמבר לא לווה בשינוי משמעותי במשקלות הערכים השונים במחזור.

דיאגרמה 5
התפלגות מחזור השטרות לפי ערכים, 1996 לעומת 1999 (אחוזים)

לוח 4: מספר השטרות במחזור, לפי עריכים, 1996 עד 1999 (סופי שנה)

ההתפלגות (אחוזים)					מספר השטרות במחזור (מיליונים)					העריך
99 נוב'	1999	1998	1997	1996	99 נוב'	1999	1998	1997	1996	
15	14	14	14	15	21	23	18	16	17	20 ש"ח
30	30	33	37	44	43	52	44	44	50	50 ש"ח
44	44	40	36	29	64	76	53	43	32	100 ש"ח
11	12	13	13	12	16	21	17	15	13	200 ש"ח
100	100	100	100	100	144	172	132	118	112	סך הכול

3. צריכת השטרות: הבלאי וגידול המחזור¹

צריכת השטרות מורכבת מן השטרות שנוספו למחזור ומן הבלאי - השטרות שנמצאו כלא-ראויים לשימוש חוזר והוצאו מן המחזור בתהליך המיון. השטרות הלא-ראויים הם אלה שאיכותם ירודה - שטרות קרועים, מלוכלכים או בלויים.

הכנסת השטרות של הסדרה החדשה למחזור והחלפת השטרות הישנים הורידה, בתוך פרק זמן קצר, את גילם הממוצע של שטרי הכסף במחזור. כתוצאה מכך נתוני הבלאי לשנת 1999 נמוכים מאלו של שנים קודמות. רק חלק קטן מהשטרות הגיע במהלך השנה למצב "בלתי ראוי", ומרבית התרומה לצריכה השנה מקורה בגידול המחזור.

תיבה 2

בלאי השטרות ב-1999

נתוני הבלאי ב-1999 הם צירוף של נתוני הבלאי של שטרות ישנים עד מועד ההנפקה של השטר החדש באותו ערך נקוב, ושל הבלאי של השטרות החדשים ממועד ההנפקה ואילך. כל השטרות הישנים הנספגים מהמחזור לאחר הנפקת השטרות החדשים (הראויים לשימוש חוזר והלא-ראויים) נגרסים בבנק ישראל ואינם חלק מנתוני הבלאי.

¹ ראה תיבה 1.

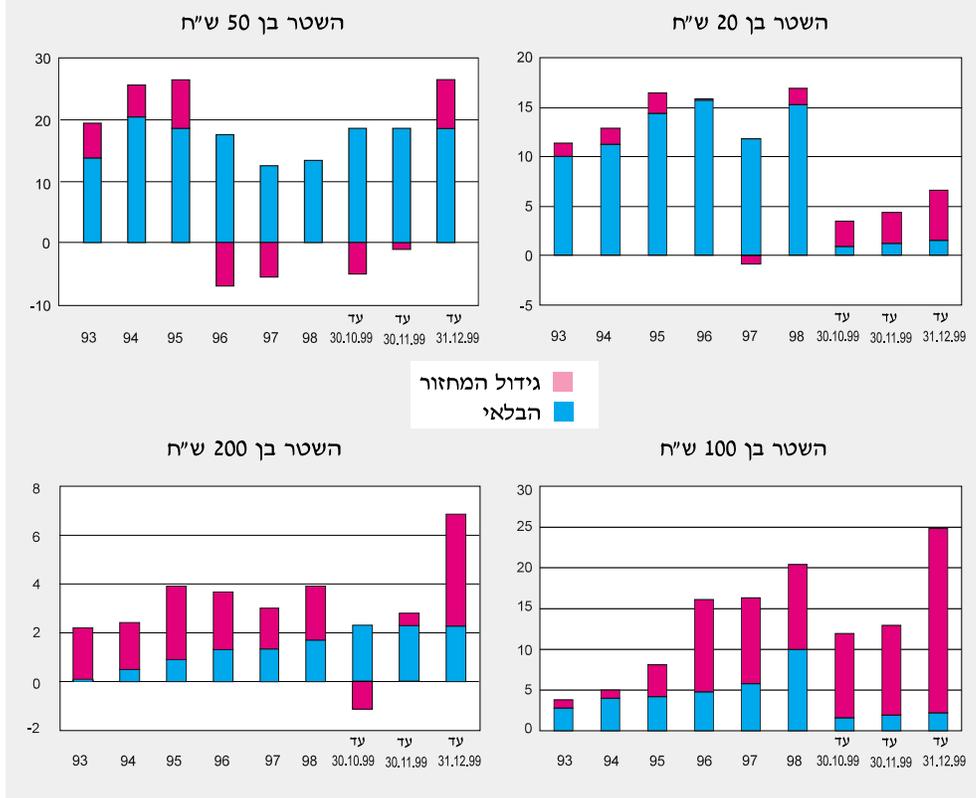
עד חודש נובמבר (כולל) הסתכמה הצריכה ב-36 מיליוני שטרות - ירידה של 18 מיליוני שטרות לעומת אשתקד. הירידה בצריכה מוסברת בירידה בת 16 מיליוני שטרות של רכיב הבלאי, שמקורה בירידתו בעריכים 20 ו-100 ש"ח שהונפקו בתחילת השנה, כמוסבר בתיבה 2 לעיל. בדצמבר גדל המחזור ב-27 מיליוני שטרות בגלל משיכות מוגברות מחשש ל"באג 2000". גידול זה של המחזור גרם לעלייה בסך הצריכה, ובחישוב שנתי היא גדלה ב-9 מיליוני שטרות.

אלה המגמות העיקריות שהסתמנו ב-1999 בצריכה - ברכיב הבלאי וברכיב גידול המחזור: 20 ש"ח: הבלאי ירד עקב המעבר לסדרה החדשה; גידול המחזור היווה חלק עיקרי מהצריכה. 50 ש"ח: עד הנפקת הסדרה החדשה, בסוף אוקטובר 1999, עלה הבלאי ל-17.6 מיליוני שטרות, והמחזור ירד ב-5 מיליוני שטרות. לאחר ההנפקה גדל המחזור ב-12.5 מיליוני שטרות (מהם 8.7 מיליונים בדצמבר); אין בלאי. 100 ש"ח: הבלאי ירד עקב המעבר לסדרה החדשה. גידול המחזור (שמחציתו בדצמבר) היווה חלק עיקרי מהצריכה. 200 ש"ח: עד הנפקת הסדרה החדשה, בסוף אוקטובר 1999, עלה הבלאי ל-2.3 מיליוני שטרות, והמחזור ירד ב-1.1 מיליון שטרות. לאחר ההנפקה גדל המחזור ב-5.4 מיליוני שטרות (מהם 4.8 מיליונים בדצמבר); אין בלאי.

לוח 5: הבלאי, גידול המחזור וצריכת השטרות, 1996 עד 1999 (מיליוני שטרות - סופי שנים)

הערך	1996	1997	1998	1999	ינו'-נוב' 99
20 ש"ח	15.7	11.8	15.2	1.5	1.2
הבלאי					
גידול המחזור	0.2	-0.8	1.7	5.0	3.2
סך כל הצריכה	15.9	11.0	16.9	6.5	4.4
50 ש"ח	16.7	11.9	12.7	17.7	17.6
הבלאי					
גידול המחזור	-6.8	-5.4	-0.2	7.6	-1.1
סך כל הצריכה	9.9	6.5	12.5	25.3	16.5
100 ש"ח	4.8	5.8	10.0	2.2	1.9
הבלאי					
גידול המחזור	11.3	10.5	10.4	22.6	11.0
סך כל הצריכה	16.1	16.3	20.4	24.8	12.9
200 ש"ח	1.4	1.4	1.7	2.3	2.3
הבלאי					
גידול המחזור	2.3	1.6	2.2	4.3	-0.5
סך כל הצריכה	3.7	3.0	3.9	6.6	1.8
סך הכול	38.6	30.9	39.6	23.7	23.0
הבלאי					
גידול המחזור	7.0	5.9	14.1	39.5	12.6
סך כל הצריכה	45.6	36.8	53.7	63.2	35.6

דיאגרמה 7
הבלאי, גידול המחזור וצריכת השטרות, 1993 עד 1999,
(מיליוני שטרות - סופי שנה)

4. מחזור המעות

הערך של מחזור המעות בש"ח גדל השנה ב-11 אחוזים, בדומה לגידולו בשנים הקודמות, והסתכם ב-697 מיליוני ש"ח. המטבע בן 10 ש"ח היווה כ-41 אחוזים מעליית ערך המחזור, מפני ערכו הגבוה, בעוד שתרומו לעלייה במספר המעות במחזור הייתה 3 אחוזים בלבד.

השנה נוספו למחזור 85 מיליוני מעות, לעומת 78 מיליונים ב-1998. כמו בשנים הקודמות, יותר ממחצית מהתוספת הייתה במטבעות בני 10 אגורות, שמספרם גדל ב-48 מיליונים. רוב הגידול התרכז בסוף השנה, עקב שינוי בתעריפי התחבורה הציבורית, שהגדיל את הביקוש לעריך זה.

מספר המטבעות של ½ ש"ח במחזור גדל השנה ב-3 מיליונים, בדומה לגידולו אשתקד. מספר המטבעות של 1 ש"ח במחזור גדל ב-19 מיליונים, מעט יותר מאשר בשנים האחרונות. העלייה הנמשכת בצריכת המטבע נובעת, בין השאר, מן השימוש הרב בו במכשירי הממכר האוטומטיים.

מספר המטבעות של 5 אג' במחזור גדל השנה ב-9 מיליונים, בדומה לגידולו בשנים האחרונות. ככלל, כוח הקנייה הקטן של המטבע בעריך הנמוך - ההולך ונשחק - מגדיל את שיעור אובדניו ואת צריכתו. עם זאת, כוח הקנייה של המטבע אינו נמוך עד כדי כך שהציבור מוותר על השימוש בו; הדבר מתבטא הן בגידול המחזור והן בהמשך של הפקדות הבנקים בבנק ישראל בעריך זה. מספר המטבעות של 5 ו-10 ש"ח במחזור גדל ב-3 מיליונים בכל אחד מהם, בדומה לגידול מספרם אשתקד.

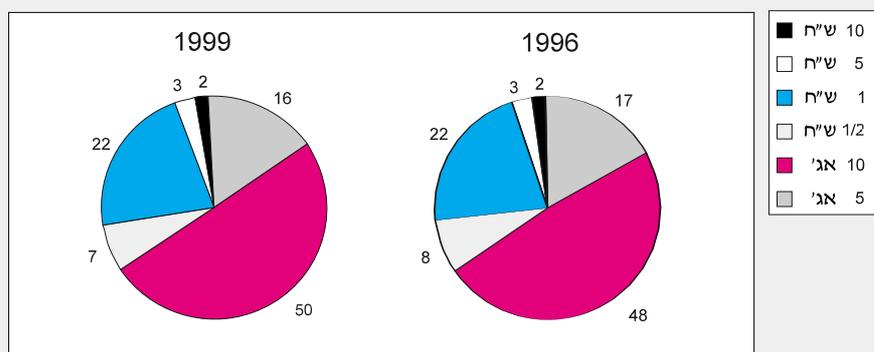
לוח 6: ערך מחזור המעות לפי עריכים, 1996 עד 1999 (סופי שנה)

הערך	ערך מחזור המעות (מיליוני ש"ח)				ההתפלגות (אחוזים)			
	1999	1998	1997	1996	1999	1998	1997	1996
5 אג'	6	7	7	8	1	1	1	1
10 אג'	36	44	40	49	7	7	7	7
1/2 ש"ח	28	34	32	36	6	6	6	6
1 ש"ח	165	196	180	215	31	31	32	33
5 ש"ח	114	145	128	160	23	23	23	23
10 ש"ח	149	202	174	229	33	32	31	30
סך הכול	498	628	561	697	100	100	100	100

לוח 7: מספר המעות במחזור לפי עריכים, 1996 עד 1999 (סופי שנה)

הערך	מספר המעות במחזור (מיליונים)				ההתפלגות (אחוזים)			
	1999	1998	1997	1996	1999	1998	1997	1996
5 אג'	129	138	148	157	16	16	17	17
10 אג'	361	438	486	486	50	49	48	48
1/2 ש"ח	56	64	71	71	7	8	8	8
1 ש"ח	165	180	196	215	22	22	22	22
5 ש"ח	23	26	29	32	3	3	3	3
10 ש"ח	15	17	20	23	2	2	2	2
סך הכול	749	821	899	984	100	100	100	100

דיאגרמה 8
התפלגות מחזור המעות לפי עריכים, 1996 לעומת 1999 (אחוזים)

תיבה 3

תנודות בביקוש למטבע בן 10 אגורות

קיים מיתאם גבוה בין הביקוש למטבע בן 10 אג' לבין מספר המטבעות הנדרש לשם מתן עודף לנוסעים באוטובוסים בתוך הערים. קשר זה בא לידי ביטוי בשני השינויים בתעריפי התחבורה הציבורית שחלו ב-1999: במאָרס 1999 עלה התעריף מ-4.30 ש"ח - סכום שחייב שימוש בשני מטבעות בני 10 אג' למתן עודף - לתעריף של 4.50 ש"ח; השינוי הביא לירידת הביקוש החודשי הממוצע למעות אלו מ-3.2 ל-2.4 מיליונים.

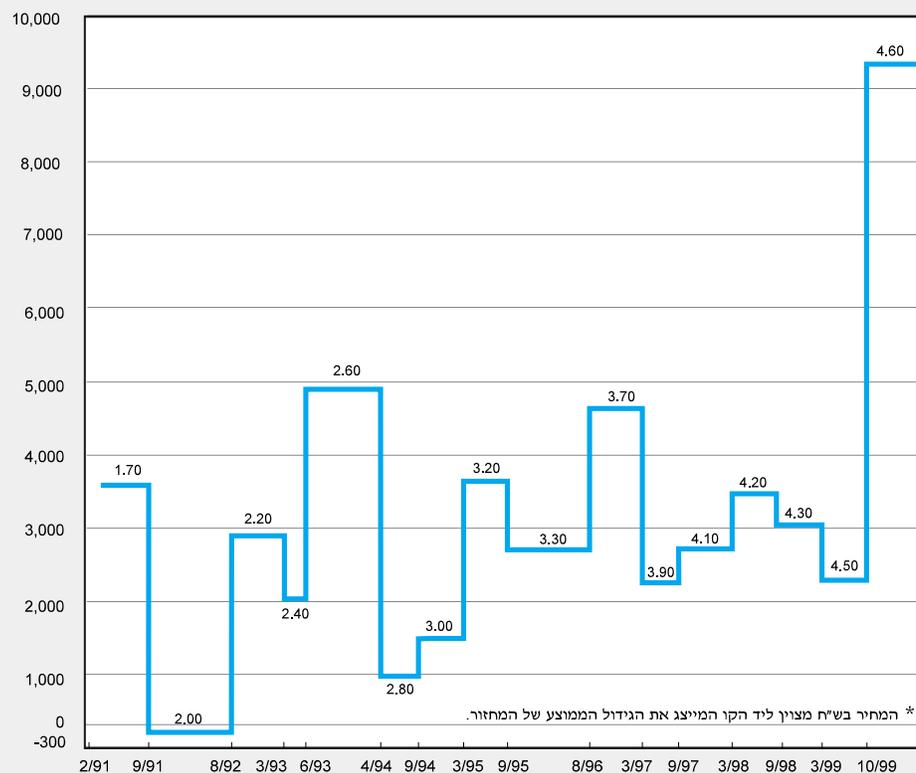
באוקטובר 1999 עלה תעריף התחבורה הציבורית מ-4.50 ל-4.60 ש"ח, תעריף המחייב שימוש ב-4 מטבעות של 10 אג' למתן עודף מ-5 ש"ח; בעקבות זאת עלתה הצריכה במידה ניכרת, ועמדה בחודשים אוקטובר עד דצמבר על ממוצע חדשי של 9.3 מיליוני מעות, לעומת 2.4 מיליונים בחודשים מאָרס עד ספטמבר.

לא נמצא מיתאם בין הביקוש למטבע בן 10 אג' לבין מספר המטבעות האלה הנדרש לשם תשלום מדויק של דמי הנסיעה.

דיאגרמה 9

השינוי הממוצע במחזור המטבע בן 10 אגורות בתקופות שלאחר השינויים במחיר הנסיעה העירונית בתחבורה הציבורית*;
1991 עד 1999

אלפי מעות

5. הפקדות ומשיכות של הבנקים

הבנקים המסחריים מפקידים את עודפי השטרות והמעות שבקופותיהם בבנק ישראל, אשר ממיין את השטרות לשטרות הראויים לשימוש חוזר ולשטרות שאינם ראויים לכך (הבלאי). האחרונים נגרסים, ואילו הראשונים מוזרמים בחזרה למחזור, באמצעות משיכות הבנקים המסחריים.

בשנת 1999 ניכרו שינויים בביקוש למזומנים, עקב הנפקת סדרת השטרות החדשה של הש"ח והחשש מ"באג 2000". השינויים התבטאו בהיקף ובעיתוי של הפקדות הבנקים המסחריים בבנק ישראל ושל משיכותיהם ממנו.

שטרות: ההפקדות גדלו בשנת 1999 ב-32 אחוזים. זהו גידול יוצא דופן, הקשור להפקדות מואצות של השטרות הישנים בבנק ישראל במסגרת תהליך ספיגתם. השנה הופקדו בבנק ישראל 216 מיליוני שטרות, מתוכם 155 מיליונים מהסדרה הישנה.

המשיכות גדלו מינואר עד נובמבר 1999 ב-19 אחוזים (44 אחוזים כולל דצמבר), לעומת גידול בן אחוז אחד בלבד אשתקד. השנה נמשכו 257 מיליוני שטרות, מתוכם 191 מיליונים מהסדרה החדשה. בחודש דצמבר נמשכו 46 מיליוני שטרות. המשיכות השנה היו גדולות בהרבה מן ההפקדות - אף שבדרך כלל הפער השנתי ביניהן אינו גדול - בעיקר עקב המשיכות המוגברות בדצמבר.

במשך השנים חלו שינויים בהתפלגות ההפקדות על פי עריכים; זאת במקביל לשינויים במשקולתיהם של העריכים השונים במחזור שצוינו בסעיף 2. כך הולך וגדל בשנים האחרונות חלקו של העריך בן 100 ש"ח בסך ההפקדות, ובמקביל הולך וקטן חלקו של העריך בן 50 ש"ח. חלק מגידול משקלו של השטר בן 100 ש"ח בשנת 1999 מוסבר בתהליך החלפתו, שהחל בינואר, תהליך הגורר גידול של מספר המשיכות וההפקדות. משקלו של השטר בן 50 ש"ח הושפע השנה פחות מן ההחלפה, משום שזו החלה בסוף אוקטובר. (בשנת 1999 ההפקדות בעריך 100 ש"ח היוו 44 אחוזים מסך ההפקדות ו-46 אחוזים מסך המשיכות, לעומת 36 ו-39 אחוזים בהתאמה, אשתקד).

מעות: השנה הופקדו 158 מיליוני מעות, ונמשכו 244 מיליונים. התפלגות ההפקדות והמשיכות בין המעות השונות לא השתנתה בשנים האחרונות. גם השנה, כמו בשנים הקודמות, כ-75 אחוזים מההפקדות ומהמשיכות היו בעריכים 10 אג' ו-1 ש"ח, בדומה למשקלם במחזור.

לאורך השנים מספר המעות הנמשכות מבנק ישראל גבוה ממספר המעות המופקדות בו בכ-50 אחוזים, בעוד שבשטרות הפער בין המשיכות להפקדות אינו גדול. ההבדל קשור לעובדה שגידול מספר המעות במחזור מהיר מזה של השטרות, בעיקר משום שערכן הנקוב של המעות נמוך יותר. מפני ערכן הנמוך של המעות נדרשות - עבור גידול נתון של ערך המחזור, ללא שינוי במשקלות העריכים השונים - יותר מעות חדשות מאשר שטרות חדשים. בעריכים הנמוכים ההבדל בין ההפקדות למשיכות קשור גם לריבוי האובדנים של המעות.

לוח 8: ההפקדות והמשיכות של שטרות ומעות בבנק ישראל לפי עריכים, 1996 עד 1999 (מיליונים)

שטרות

ההפקדות										
ינואר-נובמבר 1999			1999			1998	1997	1996	העריך	
סך הכול	הסדרה החדשה	הסדרה הישנה	סך הכול	הסדרה החדשה	הסדרה הישנה					
24	9	15	25	10	15	29	33	47	20 ש"ח	
70	0	70	80	1	78	66	79	93	50 ש"ח	
89	44	45	95	49	46	59	48	30	100 ש"ח	
14	0	14	16	0	16	11	11	8	200 ש"ח	
197	53	144	216	61	155	164	171	178	סך הכול	

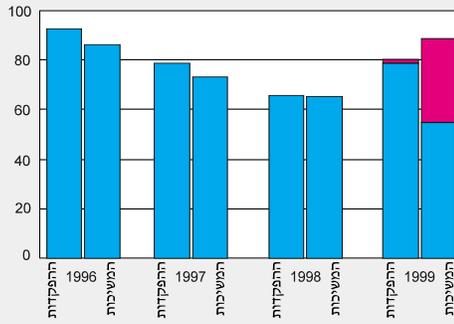
המשיכות										
ינואר-נובמבר 1999			1999			1998	1997	1996	העריך	
סך הכול	הסדרה החדשה	הסדרה הישנה	סך הכול	הסדרה החדשה	הסדרה הישנה					
27	27	0	30	30	0	31	33	47	20 ש"ח	
70	15	55	89	34	55	65	73	86	50 ש"ח	
100	100	0	118	118	0	69	58	42	100 ש"ח	
14	3	11	20	9	11	13	12	11	200 ש"ח	
211	145	66	257	191	66	178	176	186	סך הכול	

מעות

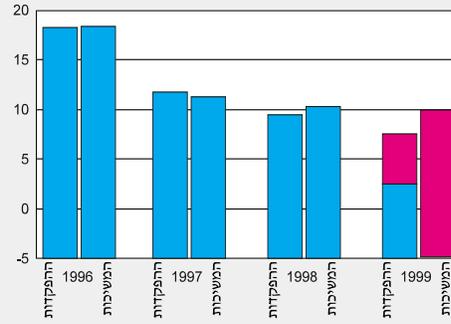
המשיכות					ההפקדות				
1999	1998	1997	1996	העריך	1999	1998	1997	1996	העריך
14	13	12	12	5 אג'	5	4	4	3	5 אג' ש"ח
107	98	91	99	10 אג'	59	57	56	55	10 אג'
21	23	21	17	1/2 ש"ח	18	17	13	15	1/2 ש"ח
75	69	62	63	1 ש"ח	55	51	47	47	1 ש"ח
15	13	12	11	5 ש"ח	12	10	9	9	5 ש"ח
12	11	10	10	10 ש"ח	10	8	7	6	10 ש"ח
244	227	208	212	סך הכול	159	147	136	135	סך הכול

דיאגרמה 10
הפקדות והמשיכות של השטרות בבנק ישראל, 1996 עד 1999
(מיליוני שטרות)

השטר בן 50 ש"ח

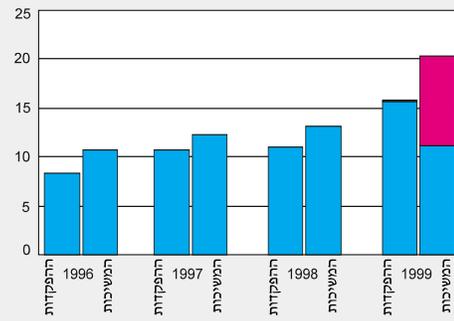

השטר בן 20 ש"ח

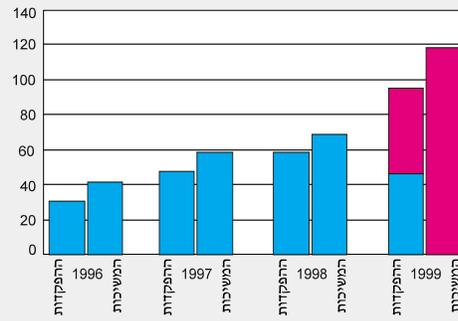

הסדרה החדשה (pink)
הסדרה הישנה (blue)

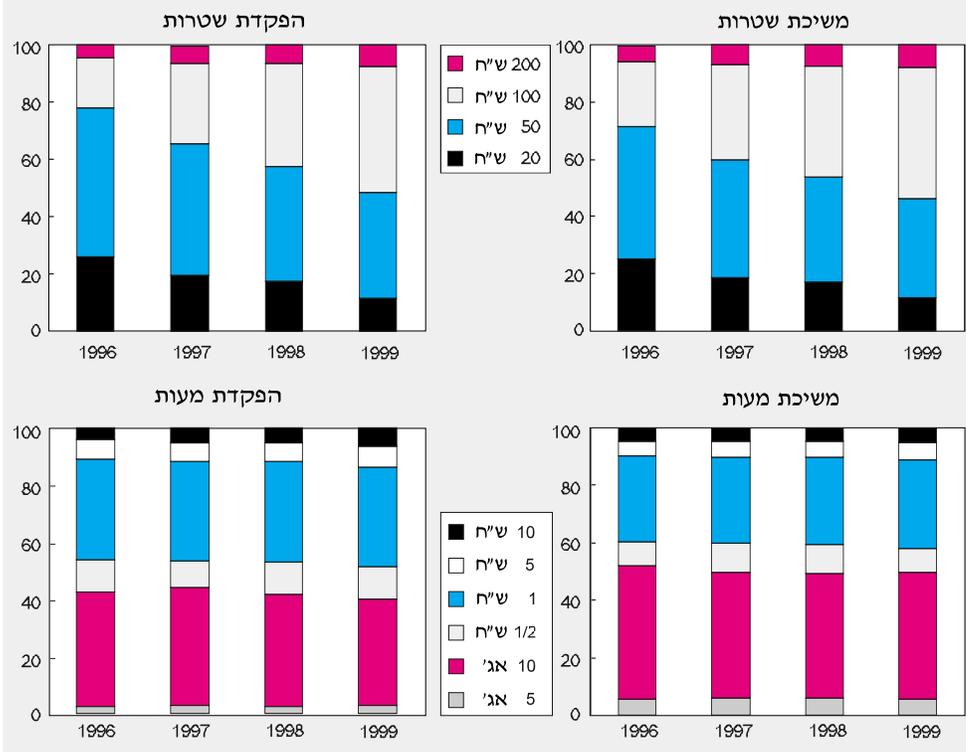
השטר בן 200 ש"ח

השטר בן 100 ש"ח

דיאגרמה 11
 התפלגות ההפקדות והמשיכות של השטרות והמעות בבנק ישראל לפי עריכים, 1996 עד 1999
 (אחוזים)

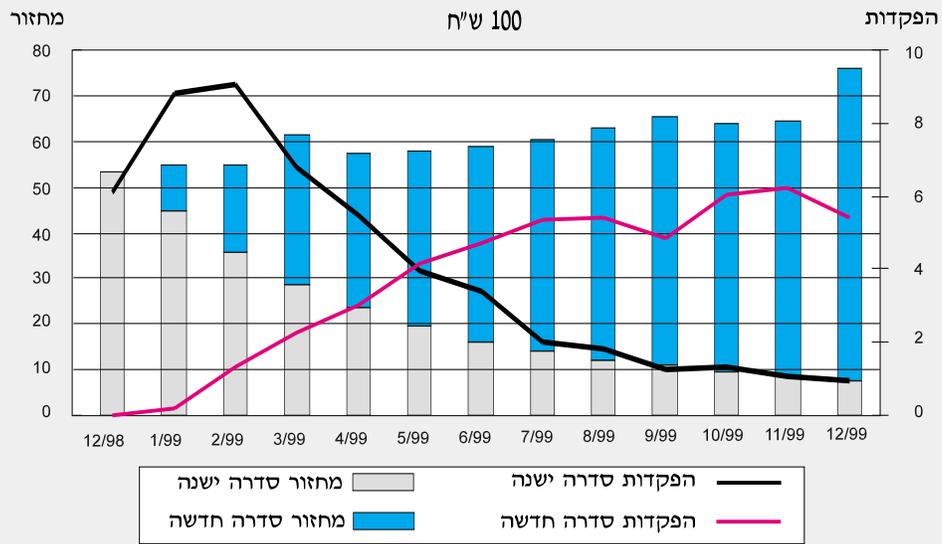
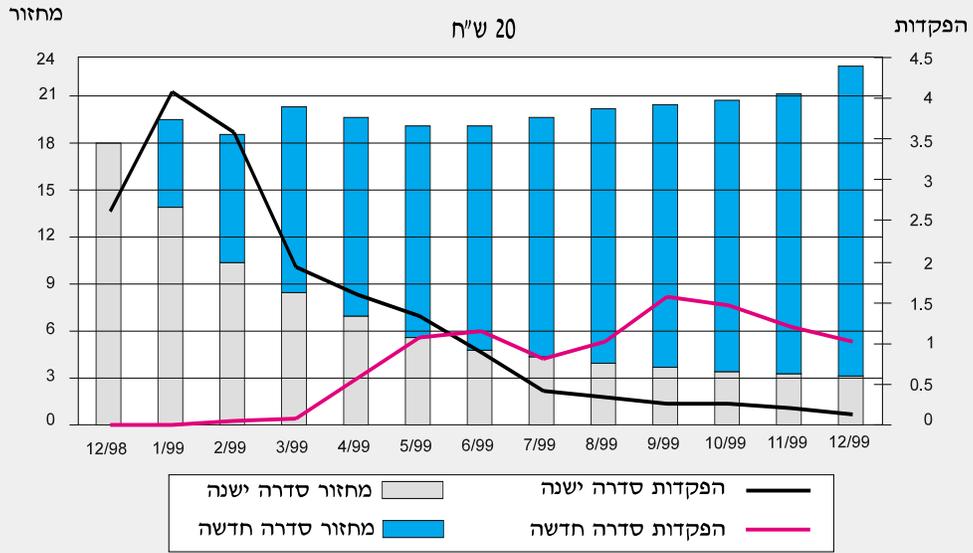

6. ספיגת שטרות ישנים מהמחזור

תהליך ספיגת השטרות הישנים מהמחזור והחלפתם בשטרות החדשים היה הדרגתי: שיעור ההפקדות יחסית להיקף המחזור גדל מאוד בחודשים הראשונים שלאחר ההנפקה, בגלל הפקדות מוגברות של שטרות מהסדרה הישנה, ובהמשך הוא הלך ופחת.

שטרות חדשים של 20 ו-100 ש"ח הונפקו, כאמור, בינואר 1999, ובסוף השנה עמדו שיעורי השטרות הישנים שנותרו במחזור בעריכים אלו על 13 ו-10 אחוזים, בהתאמה. בעריכים 50 ו-200 ש"ח, ששטרות חדשים מהם הונפקו בסוף אוקטובר, היו שיעורי השטרות הישנים בסוף השנה 38 ו-58 אחוזים, בהתאמה.

דיאגרמה 12
המחזור וההפקדות, 1999
(מיליוני שטרות)

בעריכים 20 ו-100 ש"ח הונפקו שטרות חדשים בינואר 1999.

7. משיכות מחשש ל"באג 2000"

בדצמבר 1999 גדל, כאמור, מחזור המזומנים בשיעור יוצא דופן של 2.6 מיליארדי ש"ח, ונמשכו שטרות בהיקף כפול מזה של נובמבר, ופי 3.5 שטרות מן הממוצע החודשי לתקופה ינואר עד נובמבר. בהרכב המשיכות בדצמבר היה משקל גדול יחסית לשטרות בערך נקוב גבוה, והערך הממוצע של שטר שנמשך בדצמבר היה 89 ש"ח, לעומת 77 ש"ח בנובמבר.

לוח 9: שינויים במחזור המטבע בדצמבר לעומת נובמבר, 1999

נובמבר	דצמבר	שיעור השינוי באחוזים	
12,989	15,605	20.1	סך כל המחזור - מיליוני ש"ח
12,309	14,906	21.1	ערך השטרות במחזור - מיליוני ש"ח
147	174	18.4	מספר השטרות במחזור - מיליונים
2,025	4,071	101.0	משיכות של שטרות מבנק ישראל - מיליוני ש"ח
			משיכות של שטרות בניכוי הפקדות שטרות
308	2,597	743.2	בבנק ישראל - מיליוני ש"ח
77	89	15.6	הערך הממוצע של שטר שנמשך - ש"ח

ב. הנפקת שטרות ומטבעות למחזור

1. שטרות למחזור

(א) דברים כלליים

בשנת 1999 הנפיק בנק ישראל סדרת שטרות חדשה - היא סדרה ב' של הש"ח. ההחלטה על הכנת סדרת שטרות חדשה נתקבלה בבנק עוד ב-1995, במטרה לרענן ולחדש את סימני הביטחון המגינים על שטרי הכסף מפני זיופים, כפי שנהוג לעשות במדינות רבות אחת לכמה שנים. סימני הביטחון בסדרה החדשה אחידים וזהים בכל העריכים, דבר המקל על הציבור להכיר אותם.

ב-3 בינואר 1999 הנפיק בנק ישראל שטרות חדשים בערך נקוב של 20 ו-100 ש"ח, וב-31 באוקטובר 1999 הנפיק שני שטרות נוספים, של 50 ו-200 ש"ח.

השטרות החדשים עוצבו בהתאם להמלצות הוועדה הציבורית לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון, אשר בראשה עמדו בשנים אלה נשיא בית המשפט העליון לשעבר משה לנדוי (שכיהן כיו"ר עד מאי 1997) ושופט בית המשפט העליון לשעבר גבריאל בך (ממועד זה ואילך)¹. המלצות הוועדה התייחסו, בין השאר, לאישים ולדיוקנאות המופיעים על גבי שטרות הסדרה החדשה, לצבע השליט בכל עריך ולמוטיבים השונים הקשורים לאישים אלו, ששולבו בעיצוב השטר.

הסדרה החדשה עוצבה בידי נעמי ומאיר אשל מירושלים.

השטרות החדשים תוכננו כסדרה שלמה, שבה סימני הביטחון וסגנון העיצוב משותפים לכל העריכים, ואלמנטים מסוימים מייחדים כל עריך. הערכים הנקובים של השטרות החדשים זהים לאלו של הקודמים. גודל השטרות אחיד: אורכם 138 מ"מ, ורוחבם 71 מ"מ. רוחבם הוקטן יחסית לשטרות מסדרות קודמות.

עיצוב השטרות החדשים הוא במראה אנכי, לעומת עיצוב במראה אופקי בשטרי הכסף שהונפקו עד כה בישראל, ולכל שטר צבע מובהק משלו. הצבעים דומים לצבעי השטרות של הסדרה הקודמת, למעט השטר החדש בערך נקוב של 20 ש"ח שהוא עתה ירוק, במקום אפור - צבע השטר הקודם. על צד הפנים של השטרות החדשים מופיעים דיוקניהם של האישים המופיעים בסדרה הקודמת. על השטר החדש בן 500 ש"ח - אשר יונפק בעתיד במועד שטרם נקבע - יופיע דיוקנו של יצחק רבין. כן מופיעים על השטרות תצלומי רקע וטקסטים הקשורים לאישיות או מתארים את פועלה².

¹ על הוועדה והרכבה ראה עמ' 36.

² תיאור מפורט של השטרות נמצא בחוברת "השטרות החדשים של ישראל", שאותה ניתן לרכוש באמצעות יחידת ההוצאה לאור של בנק ישראל בירושלים.

עם הפצת השטרות החדשים סופג בנק ישראל את השטרות הישנים ומוציא אותם מהמחזור בהדרגה. השטרות הישנים יבוטלו כהילך חוקי ב-1 ביולי 2000³. עד אז ישמשו השטרות החדשים והישנים אלו בצד אלו. גם לאחר ה-1 ביולי 2000 יוכל הציבור להמשיך ולהחליף את השטרות הישנים בשטרות החדשים במשך חמש וחצי שנים נוספות - עד תום שנת 2005 - בסניפי בנק ישראל בירושלים ובתל אביב.

(ב) סימני הביטחון בסדרה ב' של הש"ח

בסדרת השטרות החדשה שנים עשר סימני ביטחון. מחציתם הופיעו גם בסדרות קודמות, ומחציתם חדשים.

1. ששת סימני הביטחון שהופיעו גם בסדרות קודמות:

- בצד הפנים - דיו בולט, שבו מודפסים הדיוקן, הטקסט והסימן לעיוורים.
- בצד הגב - טקסט זעיר (מיקרוטקסט), שניתן לקראו בעזרת זכוכית מגדלת. משני צדי השטר:
- סימן מים - שבסדרה החדשה הוגדל ושופר.
- חוט ביטחון (בשליש התחתון של השטר).
- התלכדות צורות - משולשים המתלכדים למגן דוד (באחת הפינות העליונות של השטר).
- נייר מיוחד שממנו מיוצרים השטרות.

2. ששת סימני הביטחון החדשים:

בצד הפנים:

- הערך הנקוב בצבע מוזהב בעל ברק מתכתי.
- הערך הנקוב בספרות זעירות בצבע בהיר, המופיע פעמים אחדות על גבי הספרות המוזהבות.
- סימן סמוי בצורת משולש, המשתלב בעיצוב ומתגלה כשמניעים את השטר.

בצד הגב:

- דיו המשנה את צבעו כשמניעים את השטר, ובו מודפסת קבוצת ריבועים, שיוצרים משולש.
- דיו שקוף שבו מודפס הערך הנקוב בספרות גדולות, המתגלות כשמניעים את השטר.
- מספר סודר, הזוהר כשמוקרן עליו אור אולטרא-סגול.

³ יחד עם השטרות הישנים של 20, 50, 100 ו-200 ש"ח, יבוטלו גם השטרות הישנים של 1, 5 ו-10 ש"ח אשר ברובם כבר הוצאו בפועל מהמחזור, אך עדיין משמשים הילך חוקי.

(ג) התמונות המופיעות על גבי שטרות סדרה ב' של הש"ח

על כל שטר שלוש תמונות: אחת בצד הפנים, כרקע לדיוקן, ושתיים בצד הגב - אחת בחלקו התחתון ושנייה בחלקו העליון.

השטר	תמונת הרקע בצד הפנים	הצלם	התמונות בצד הגב	הצלם
20 ש"ח משה שרת	התמונה מורכבת משני תצלומים: האחד - של טקס הנפת דגל ישראל בחזית בנין האו"ם בשנת 1949. (תמונה זו הופיעה גם על השטר בן 20 ש"ח בסדרת השטרות הראשונה של הש"ח). שרת עמד בראש המשלחת הישראלית לאו"ם למעמד ההצבעה על קבלת מדינת ישראל כחברה בארגון.	הצלם אינו ידוע.	בחלק התחתון של השטר: מתנדבים לחטיבה היהודית הלוחמת (הבריגדה) במלחמת העולם השנייה. צולם ב-1944. שרת מילא תפקיד מרכזי במאבק שהביא להקמת הבריגדה.	הצלם אינו ידוע.
השני - של דגלים מתנופפים. צולם ב-1997.	מאיר אשל	בחלק העליון של השטר: מגדל צופים ביישוב מעוז חיים, מתקופת המפעל ההתיישבותי "חומה ומגדל". התמונה הורכבה משני תצלומים שונים של אותו מגדל, שצולמו ב-1938. שרת תרם לממד המדיני של המפעל "חומה ומגדל".	טיס גידל וזולטן קלוגר	
50 ש"ח ש"י עגנון	חדר עבודתו של עגנון, שהיה גם ספרייתו האישית, ובו כתב את רוב יצירותיו. צולם ב-1989.	אבי חיון	בחלק התחתון של השטר: מעמד הכתיבה של ש"י עגנון עם עטו ומשקפיו. צולם ב-1996.	מאיר אשל
100 ש"ח יצחק בן-צבי	המראה הפנימי של ה"צריף" בירושלים, שהיה בית הנשיא בעת כהונתו של בן-צבי.	יהודה דורפצן	בחלק התחתון של השטר: בית הכנסת בפקיעין. צולם ב-1960. בן-צבי חקר את תולדותיו של הכפר פקיעין שבגליל, במסגרת עבודתו על חקר העדות בישראל.	דוד אלדן
200 ש"ח זלמן שז"ר	כיתת לימוד בבית ספר יסודי, ובה תלמידים יושבים ופניהם אל המורה והלוח. כשר החינוך הראשון, פעל זלמן שז"ר רבות לחקיקתו של חוק חינוך חובה.	הצלם אינו ידוע.	בחלק העליון של השטר: מראה נוף פקיעין. צולם ב-1947.	אריך קומרניר
200 ש"ח זלמן שז"ר	כיתת לימוד בבית ספר יסודי, ובה תלמידים יושבים ופניהם אל המורה והלוח. כשר החינוך הראשון, פעל זלמן שז"ר רבות לחקיקתו של חוק חינוך חובה.	הצלם אינו ידוע.	בחלק התחתון של השטר: סמטה אופיינית בעיר צפת. צולם ב-1968. הסיבה לבחירה בעיר צפת, שהייתה מרכז רוחני של מקובלים, היא פועלו של שז"ר בחקר הקבלה.	דב דפנאי
200 ש"ח זלמן שז"ר	כיתת לימוד בבית ספר יסודי, ובה תלמידים יושבים ופניהם אל המורה והלוח. כשר החינוך הראשון, פעל זלמן שז"ר רבות לחקיקתו של חוק חינוך חובה.	הצלם אינו ידוע.	בחלק העליון של השטר: בית הכנסת אבוה בצפת. צולם ב-1982.	זאב רדובן

(ד) הטקסטים המופיעים על גבי שטרות סדרה ב' של השי"ח

על כל שטר מופיעים שלושה טקסטים שונים: אחד בצד הפנים של השטר ושניים בצד הגב. אחד הטקסטים שעל גב השטר מודפס באותיות זעירות (מיקרוטקסט), ניתן לקריאה בעזרת זכוכית מגדלת, ומשמש אמצעי ביטחון.

השטר	הטקסט בצד הפנים באותיות רגילות	הטקסטים בצד הגב	
		באותיות רגילות	באותיות זעירות
20 ש"ח משה שרת	קטע מהנאום שנשא שרת בטקס הנפת דגל ישראל בחזית בניין האו"ם, לאחר החלטת הארגון לקבל את ישראל כחברה (1949).	קטע מהנאום שנשא שרת ברדיו לאחר ששב מביקור אצל חיילי הבריגדה היהודית באיטליה (1944).	רשימה של שבעה ספרים שכתב שרת.
50 ש"ח ש"י עגנון	קטע מהנאום שנשא עגנון בטקס קבלת פרס נובל בשטוקהולם (1966).	רשימה של שישה עשר מספריו של עגנון.	רשימה של שבעה עשר מספריו של עגנון.
100 ש"ח יצחק בן-צבי	קטע מהנאום שנשא בן-צבי בכינוס הראשון של העדה התימנית בבית הנשיא (1953).	קטע מהנאום שנשא בן-צבי בטקס השבעתו לכהונה השנייה.	רשימה של תשעה ספרים שכתב בן-צבי.
200 ש"ח זלמן שז"ר	מדברי שז"ר בכנסת לאחר קבלת חוק חינוך חובה (1949).	קטע מהמסה "צופיך צפת", שכתב שז"ר (1950).	רשימה של חמישה עשר מספריו ומאמריו של שז"ר.

2. מטבעות למחזור

להלן נתוני ההטבעה של המטבעות שעליהם מוטבעת שנת התשנ"ט:

הערך	מספר היחידות	המיטבעה
5 אג'י	6,144,000	המיטבעה הממלכתית, ציילה
10 אג'י	21,600,000	המיטבעה הממלכתית, יוון
1/2 ש"ח	8,064,000	המיטבעה הממלכתית, ציילה
1 ש"ח	17,280,000	המיטבעה המלכותית, הולנד
5 ש"ח	2,160,000	המיטבעה המלכותית, הולנד
5 ש"ח	2,160,000	המיטבעה הממלכתית, נורווגיה
סה"כ	57,408,000	

הערה: לנתוני ההטבעה של שנת התשנ"ח, שצוינו בסקירה הקודמת, יש להוסיף כדלקמן:

1 ש"ח	4,295,500	המיטבעה הממלכתית, דרום אפריקה
-------	-----------	-------------------------------

ג. הנפקת מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים

במהלך שנת 1999 הונפקו ארבעה מטבעות זיכרון ושני סטים של מטבעות מיוחדים⁴.

1. מטבעות זיכרון

(א) מטבע יום העצמאות, התשנ"ט 1999 - "התעשייה עתירת הידע בישראל"
מטבע הזיכרון ליום העצמאות ה-51 של מדינת ישראל מציין את הישגי התעשייה עתירת הידע בישראל.

בצד הנושא של המטבע נראה זר פרחים, המעוצב מרכיבי היי-טק שונים (התפרחת - מספרות השיטה הבינארית, 0 ו-1; הגבעולים והעלים - משבבים; הסרט שבו קשור הזר - ממעגלים מודפסים) והכיתובים:

בעברית: התעשייה עתירת הידע בישראל
באנגלית: HIGH-TECH IN ISRAEL

בצד הערך של המטבע רקע מעוצב והכיתובים:
בעברית: יום העצמאות - התשנ"ט
באנגלית: INDEPENDENCE DAY-1999

⁴ שיווק מטבעות הזיכרון והמטבעות המיוחדים מסור בידי החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות זיכרון בע"מ.

כן מופיעים בצד הערך הרכיבים הקבועים - הערך הנקוב; סמל המדינה; שנת ההטבעה; המלה ישראל בעברית, באנגלית ובערבית וסימן הטביעה⁵.

המטבע עוצב בידי האמן יגאל גבאי, שזכה בתחרות על עיצובו.

מטבעות יום העצמאות מונפקים בדרך כלל בינואר או בפברואר. בשנת 1999 התאחרה ההנפקה, בשל העדר מועצה מייעצת לבנק ישראל⁶, והמטבע הונפק בחודש יוני.

למטבע שתי מהדורות כסף ומהדורת זהב אחת.

נתוני ההטבעה: מטבע יום העצמאות, התשנ"ט 1999 - "התעשייה עתירת הידע ישראל"

זהב קשוט	כסף קשוט	כסף רגיל	
10 ש"ח	2 ש"ח	1 ש"ח	ערך נקוב
0.917 זהב	0.925 כסף	0.925 כסף	נתך
0.040 כסף	0.075 נחושת	0.075 נחושת	
0.043 נחושת			
16.96 גרם	28.8 גרם	14.4 גרם	משקל
30 מ"מ	38.7 מ"מ	30 מ"מ	קוטר
מחורצים	מחורצים	חלקים	שוליים
	יגאל גבאי (צדי נושא וערך)		מעצב
	תדהר דגן (צדי נושא וערך)		דגמי גבס
	המיטבעה המלכותית של הולנד		מבלטים
	המיטבעה המלכותית של הולנד		הטבעה

⁵ סימן הטביעה מציין את רמת הגימור של המטבע; צורת מגן דוד זעיר, שתוכו מלא, מוטבעת על המטבעות שרמת הגימור שלהם רגילה, ואות מ זעירה - על המטבעות בעלי רמת גימור מיוחדת.

⁶ על פי חוק בנק ישראל יש לקיים התייעצות עם המועצה המייעצת לגבי פרטי מטבעות הזיכרון. הואיל וכחונתה של המועצה המייעצת נסתיימה במאי 1998, ומועצה חדשה מונתה רק באפריל 1999 - לא היה ניתן להנפיק את המטבע במועד המתוכנן.

(ב) מטבע בסדרה תמונות מן התנ"ך, התשנ"ט 1999 - "כה יהיה זרעך"

בשנת 1999 הונפק המטבע החמישי בסדרה תמונות מן התנ"ך, שנושאו הוא הבטחת אלוהים לאברהם כי צאצאיו יהיו רבים ככוכבי השמים - בראשית ט"ו א-ו.

מטבע זה כמו קודמו בסדרה - "תבת נח" התשנ"ח - שונה משלושת המטבעות הראשונים בסדרה בשתי נקודות:

– עיצוב המטבעות הראשונים הושתת על תמונות שנבחרו מתוך יצירות אמנות מפורסמות, מהגדות ומכתבי יד עתיקים, ושלוש היצירות שנבחרו עובדו להטבעה בידי מעצב המטבע. לעומת זאת הנושאים "תבת נח" ו"כה יהיה זרעך" נפתחו לתחרות בין מעצבים, והעיצובים המופיעים על המטבעות הם אלה שזכו בתחרות.

– הנושאים המתוארים על שלושת המטבעות הראשונים - עקידת יצחק, משפט שלמה ומרים והנשים - מעוצבים באמצעות קווי מיתאר בלבד, הבולטים מעל פני המטבע, וזאת כדי שלא לעבור על "לא תעשה לך פסל וכל תמונה". לעומת זאת את מטבעות "תבת נח" ו"כה יהיה זרעך" היה ניתן להטביע בבלט רגיל, משום שדמויותיהם של נח ואברהם מעוצבות בצדודית ולא מן החזית.

בצד הנושא של המטבע "כה יהיה זרעך" נראית דמותו של אברהם כשהוא מביט בכוכבים.

בצד הערך של המטבע מופיעים כוכבים והכיתובים:

בעברית: כה יהיה זרעך בראשית ט"ו, א-ו

באנגלית: SO SHALL THY SEED BE GEN. 15:1-6

כן מופיעים בצד הערך הרכיבים הקבועים - הערך הנקוב; סמל המדינה; שנת ההטבעה; המלה ישראל בעברית, באנגלית ובערבית וסימן הטביעה.

את צד הנושא עיצב אד ואן אויין, ואת צד הערך - איתן אלון. שני האמנים זכו בתחרות על עיצוב מטבע זה.

המטבע הונפק בחודש דצמבר 1999, בשתי מהדורות כסף ובמהדורת זהב אחת.

נתוני ההטבעה: תמונות מן התנ"ך, התשנ"ט 1999 - "כה יהיה זרעך"

זהב קשוט	כסף קשוט	כסף רגיל	
10 ש"ח	2 ש"ח	1 ש"ח	ערך נקוב
0.900	כסף 0.925	כסף 0.925	נתך
נחושת 0.100	נחושת 0.075	נחושת 0.075	
17.28 גרם	28.8 גרם	14.4 גרם	משקל
30 מ"מ	38.7 מ"מ	30 מ"מ	קוטר
מחורצים	מחורצים	חלקים	שוליים
	אד ואן אויין (צד נושא)		מעצבים
	איתן אלון (צד ערך)		
	המיטבעה המלכותית של קנדה		דגמי גבס
	המיטבעה המלכותית של קנדה		מבלטים
	המיטבעה המלכותית של קנדה		הטבעה

(ג) מטבע לציון שנת 2000, התשנ"ט 1999

לציון שנת 2000 הנפיק בנק ישראל מטבע הנותן ביטוי להיבט האוניברסלי של שנה זו.

בצד הנושא מצוינת השנה 2000 בעיצוב מיוחד: החלק התחתון של הספרה 2 הוא בצורת יונה, האוחזת בפיגוע ענף של עץ זית, והכיתובים הם:

בעברית: וכתתו חרבותם לאתים
 באנגלית: AND THEY SHALL BEAT THEIR SWORDS INTO PLOWSHARES

בצד הערך של המטבע נראה ענף של עץ זית והרכיבים הקבועים - הערך הנקוב; סמל המדינה; שנת ההטבעה; המלה 'ישראל' בעברית, באנגלית ובערבית וסימן הטביעה.

המטבע עוצב בידי האמן ראובן נוטלס, שזכה בתחרות על עיצובו.

המטבע הונפק בחודש אוקטובר 1999, בשתי מהדורות כסף ובמהדורת זהב אחת.

נתוני ההטבעה: מטבע לציון שנת 2000

זהב קשוט	כסף קשוט	כסף רגיל	
10 ש"ח	2 ש"ח	1 ש"ח	ערך נקוב
0.917 זהב	0.925 כסף	0.925 כסף	נתך
0.040 כסף	0.075 נחושת	0.075 נחושת	
0.043 נחושת			
16.96 גרם	28.8 גרם	14.4 גרם	משקל
30 מ"מ	38.7 מ"מ	30 מ"מ	קוטר
מחורצים	מחורצים	חלקים	שוליים
		ראובן נוטלס (צדי נושא וערך)	מעצב
		המיטבעה המלכותית של הולנד	מבלטים*
		המיטבעה המלכותית של הולנד	הטבעה

*המבלטים יוצרו באמצעות מחשב היישר מן הציור.

(ד) מטבע בסדרה חי וצומח בתנ"ך, התשנ"ט 1998 - "החסידה והברוש"

בשנת 1999 הונפק המטבע השמיני בסדרה זו. בעלי החיים והצמחים המופיעים על המטבעות הקודמים בסדרה כולם מספר שיר השירים ואילו במטבע זה החסידה מקורה בספר תהלים, והברוש - בספר הושע.

הנפקת המטבע תוכננה לשנת 1998, אך בהעדר מועצה מייעצת לבנק ישראל⁷, היא התעכבה ובוצעה בחודש יוני 1999.

בצד הנושא של המטבע חסידה, שנת ההטבעה והכיתובים:

בעברית: חסידה ברושים ביתה תהלים. קד, יז

באנגלית: the stork, the fir trees are her house PSALMS 104:17

בצד הערך של המטבע נראים שני ברושים והכיתובים:

בעברית: כברוש רענן הושע, יז, ט

באנגלית: like a green fir tree HOSEA 14:8

כן מופיעים בצד הערך הרכיבים הקבועים - הערך הנקוב; סמל המדינה; המלה ישראל בעברית, באנגלית ובערבית וסימן הטביעה.

המטבע עוצב בידי האמן יעקב אנידי, שזכה בתחרות על עיצובו.

המטבע הונפק בחודש יוני 1999, בשתי מהדורות כסף ובשתי מהדורות זהב.

⁷ ראה הערה מס' 6.

נתוני ההטבעה: חי וצומח בתנ"ך, התשנ"ט 1998 - החסידה והברוש

זהב קשוט	זהב קשוט	כסף קשוט	כסף רגיל	
5 ש"ח	1 ש"ח	2 ש"ח	1 ש"ח	ערך נקוב
זהב 0.900	זהב 0.900	כסף 0.925	כסף 0.925	נתך
נחושת 0.100	נחושת 0.100	נחושת 0.075	נחושת 0.075	
8.63 גרם	3.46 גרם	28.8 גרם	14.4 גרם	משקל
22 מ"מ	18 מ"מ	38.7 מ"מ	30 מ"מ	קוטר
מחורצים	מחורצים	מחורצים	חלקים	שוליים
	יעקב אנידי (צדי נושא וערך)			מעצב
	תדהר דגן (צדי נושא וערך)			דגמי גבס
	המיטבעה המלכותית של הולנד			מבלטים
	המיטבעה המלכותית של הולנד			הטבעה

תואר בין-לאומי למטבע יום העצמאות ה-50 למדינת ישראל

מטבע יום העצמאות התשנ"ח 1998, לכבוד שנת ה-50 למדינת ישראל, זכה בתחרות בין-לאומית, הנערכת בכל שנה בחסות העיתון WORLD COIN NEWS, בתואר:

"המטבע הנבחר לציון מאורע בן זמננו"

(ה) מטבעות זיכרון בתכנון

לשנת 2000 מתוכננות ההנפקות הבאות:

1. מטבע זיכרון ליום העצמאות התש"ס 2000, בנושא "ואהבת לרעך כמוך".
2. מטבע נוסף בסדרה תמונות מן התנ"ך התש"ס 2000, בנושא "יוסף ואחיו".
3. מטבע נוסף בסדרה חי וצומח בתנ"ך התש"ס 2000, בנושא "היעל והשיטה".

2. מטבעות מיוחדים

(א) סט מטבעות בעובי מיוחד, התשנ"ט

בשנת 1999 הונפק סט נוסף בסדרת המטבעות בעובי מיוחד. הסט מורכב משמונה מטבעות - שבעה בעיצוב דומה לזה של המעות למחזור ואחד מצולע⁸.

המטבע המצולע הוא מטבע מיוחד בעל שתיים עשרה צלעות, עשוי מאלומיניום וברונזה בערך נקוב של ½ ש"ח. בצד הנושא שלו מופיע נושא יום העצמאות של אותה שנה. בשנת התשנ"ט הנושא הוא התעשייה עתירת הידע בישראל. עיצוב צד הערך שלו הוא כשל מטבע רגיל למחזור.

המטבעות האחרים הם בערך נקוב של 1, 5, ו-10 אג', וכן ½, 1, 5 ו-10 ש"ח, במהדורה מיוחדת: בצדי הנושא הוסף לעיצוב הרגיל סימן טביעה - מגן דוד זעיר - וצדי הערך של המטבעות הם כשל המטבעות הרגילים למחזור.

כל מטבעות הסט נושאים את אותה שנת הטבעה - התשנ"ט.

המטבעות בערך נקוב של 1 אג' עד 5 ש"ח הוטבעו במיטבעה הממלכתית של נורווגיה. המטבע של 10 ש"ח הוטבע במיטבעה המלכותית של הולנד.

הסט מונפק בדרך כלל בינואר או בפברואר. בשנת 1999 התאחרה ההנפקה, בשל העדר מועצה מייעצת לבנק ישראל⁹, והסט הונפק בחודש יוני.

(ב) סט מטבעות חנוכה, התש"ס

ב - 1999 הונפק סט נוסף בסדרת מטבעות חנוכה. הסט מורכב משבעה מטבעות - שישה מטבעות בעיצוב דומה לזה של המעות למחזור ומטבע אחד מצולע.

⁸ הסדרה בעובי מיוחד החלה להופיע בשנת התשמ"א-1981, לפני ביטול המעה בת 1 אג' כהילך חוקי; על כן, שלא כבסדרת חנוכה, שהחלה להופיע בשנת התשנ"ד-1994, המעה 1 אג' כלולה בסדרה.

⁹ ראה הערה מס' 6.

המטבע המצולע הוא מטבע מיוחד בעל שתיים עשרה צלעות, עשוי מאלומיניום וברונזה, בערך נקוב של ½ ש"ח. לצד הנושא שלו נבחרה השנה חנוכייה מירושלים, שיוצרה בראשית המאה ה-20; העבודה דמשקאית, עם שיבוצי כסף, נחושת ופליז. צד הערך של המטבע הוא כשל מטבע רגיל למחזור, בתוספת חנוכייה זעירה והמלה חנוכה בעברית ובאנגלית. המטבעות האחרים הם בערך נקוב של 5 ו-10 אג', וכן ½, 1, 5 ו-10 ש"ח, במהדורה מיוחדת: בצדי הנושא הוסף לעיצוב הרגיל סימן טביעה - מגן דוד זעיר - ובצדי הערך - חנוכייה זעירה והמלה חנוכה בעברית ובאנגלית.

כל מטבעות הסט נושאים את אותה שנת הטבעה - התש"ס.

כל מטבעות הסט הוטבעו במיטבעה המלכותית של הולנד. הסט הונפק בחודש אוגוסט 1999.

(ג) מטבעות מיוחדים בתכנון

לשנת 2000 מתוכננת הנפקה של סט מטבעות בסדרת חנוכה התשס"א.

הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון

ועדה זו ממונה בידי נגיד בנק ישראל, ומייעצת לו בכל הקשור לבחירת הנושאים, המוטיבים והעיצוב של שטרי הכסף, המעות ומטבעות הזיכרון. עם חבריה נמנים מומחים בתחומי המשפט, הארכיאולוגיה, הנומיסמטיקה, האמנות, החינוך, ההיסטוריה, התנ"ך ועוד, וכן עיתונאים, אדריכלים ומעצבים.

חברי הוועדה (שכיהנו בשנת 1999) הם:

השופט גבריאל בך (יו"ר)

פרופ' אברהם בירן

מר דב גניחוסקי

מר מחמוד מוסא דיאב

גב' חנה זמר

מר גדעון לרמן

פרופ' יעקב משורר

מר גבי נוימן

מר גבריאל צפרוני

מר דוד קרויאנקר

מר דוד רוניק

מר יעקב צים

פרופ' דוד רוזנטל

מנכ"ל החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות בע"מ משתתף בישיבות הוועדה כמשקיף.

ד. האוסף הנומיסמטי ותערוכת "כסף עובר לסוחר"

האוסף הנומיסמטי

אוסף הבנק כולל מטבעות, שטרות ואמצעי תשלום אחרים, שהילכו במחזור בארץ ישראל מימי קדם ועד זמננו.

נושאי האיסוף העיקריים הם:

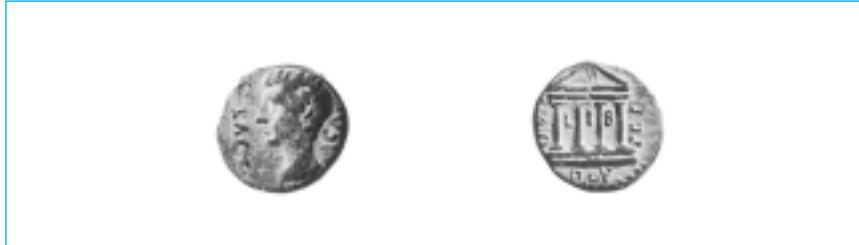
- א. מטבעות עתיקים (מרביתם מטבעות יהודיים שהמוטיבים שלהם מופיעים על מטבעות מדינת ישראל).
- ב. פריטים עתיקים שונים - משקלות, כפות מאזניים, תכשיטים עשויים ממתכות וכדומה.
- ג. אמצעי תשלום מארץ ישראל מלפני קום המדינה, מן המאה התשע עשרה ומראשית המאה העשרים ובכלל זה מתקופת המנדט הבריטי.
- ד. פריטים הקשורים לתהליך הטבעת המטבעות והדפסת השטרות של מדינת ישראל.
- ה. השטרות והמטבעות של מדינת ישראל לסדרותיהם.
- ו. שטרות ומטבעות מארצות שונות ברחבי העולם.
- ז. פריטים ששימשו תחליפים לכסף בתקופות השונות ופריטים הקשורים בהדפסת שטרות בירושלים במהלך תקופת המנדט.

תצוגת האוסף

נושאי האיסוף מיוצגים בתערוכת "כסף עובר לסוחר", המוצגת בבניין הבנק בירושלים. בצדה מוצג סרטון, המדגיש את הנושאים המתוארים על השטרות והמטבעות ומסביר את אמצעי הביטחון והאלמנטים השונים בשטרות. במסגרת התערוכה ניתנת הדרכה לקבוצות - הסבר על בנק ישראל ותפקידיו, על תהליכי ההנפקה של מטבעות ושטרות, על הוצאת מעות או שטרות מן המחזור ועל מכלול הפריטים שבתצוגה.

התערוכה פתוחה לציבור הרחב בימים א', ג', ה' בשעות 13:00 - 8:30
ובשעות מיוחדות בימי חוה"מ פסח וסוכות.
ניתן להזמין הדרכה בטלפונים: 6552844, 02-6552828.

מבחר מטבעות קדומים שניתוספו בשנה האחרונה לאוסף

מטבע מימי הורדוס פיליפוס (4 לפני סה"נ - 34 לסה"נ), שנטבע בשנת 8/9 לסה"נ בפניאס (בניאס). על פני המטבע ראשו של הקיסר הרומי אוגוסטוס. על גבו ה"אוגוסטאום", היכל שנבנה לכבוד הקיסר אוגוסטוס בפניאס.
מטבע זה נוסף לסדרת מטבעות שושלת בית הורדוס שבאוסף הבנק.

מטבע מימי הורדוס אנטיפס (4 לפני סה"נ - 39 לסה"נ) שנטבע בשנת 39 לסה"נ בטבריה. על פני המטבע זר, ובתוכו כתובת יוונית לכבוד הקיסר הרומי קליגולה. על גב המטבע עץ תמר והכתובת המאזכרת את הורדוס הטטרך (הוא אנטיפס).
מטבע זה נוסף לסדרת מטבעות שושלת בית הורדוס שבאוסף הבנק.

מטבע מימי הקיסר דומיטיאנוס (81-96 לסה"נ), שנטבע בניאפוליס (שכס) בשנת 82/3 לסה"נ. על פני המטבע ראש הקיסר, שמו ותארו. על גבו, בתוך זר, כתובת המאזכרת את העיר הטובעת - ניאפוליס.

מטבע זה משלים את סדרת מטבעות ערי ארץ ישראל שבאוסף הבנק.

מטבע מימי הקיסר פיליפוס (244-249 לסה"נ), שנטבע בעיר עכו. על פני המטבע דיוקן הקיסר, שמו ותארו. על גבו אלת המזל של העיר - טיכה; משמאלה דמות קטנה של מרסיאס, ומימינה הברק של האל זאוס. הכתובת מאזכרת את שם הקיסר ומקום ההטבעה. מטבע זה מסדרת מטבעות הערים הוא העותק היחיד הידוע מסוגו, ואין הוא מוכר מן הספרות המקצועית.

ה. לוחות סטטיסטיים

- לוח נ-1: אמצעי התשלום ומחזור המטבע
- לוח נ-2: אמצעי התשלום, פיקדונות העו"ש ומחזור המטבע
- לוח נ-3: השטרות במחזור המטבע, לפי עריכים
- לוח נ-4: התפלגות המחזור לפי עריכים
- לוח נ-5: הערך הריאלי של העריכים במחזור המטבע
- לוח נ-6: הבלאי וצריכת השטרות במחזור לפי עריכים
- לוח נ-7: המעות במחזור לפי עריכים
- לוח נ-8: צריכת המעות לפי עריכים
- לוח נ-9: הפקדות שטרי הכסף בבנק ישראל
- לוח נ-10: הפקדות שטרי הכסף בבנק ישראל כאחוז מהמחזור

נתונים סטטיסטיים לשנים קודמות, של סדרות האגורות והלירות
וסדרת האגורות החדשות והשקל, מופיעים ב:
סקירה שנתית, 1985 - לשנים 1960 עד 1985
סקירה שנתית, 1995 - לשנים 1970 עד 1995

בין סיכומי השטרות והמעות שבלוחות הנספח השונים יש לעיתים
הבדלים, וכן בינם לבין לוחות הטקסט. ההבדלים נובעים מאי הכללתם
של שטרות ומעות מסוימים, שהשימוש בהם נפסק למעשה, בחלק מן
הסיכומים.

לוח נ-1: אמצעי התשלום ומחזור המטבע, 1985 עד 1999

התקופה	השינויים במשך התקופה (אחוזים)					ריזיות בסוף התקופה (אלפי ש"ח)		
	העו"ש ומחזור המטבע		מחזור המטבע		דוד המחיריים לצרכן	יתרות העו"ש	המזומן במחזור	
	נומינלי	ריאלי	נומינלי	ריאלי				
1985	265.6	28.2	300.0	40.3	185.2	1,155,003	646,526	1985
1986	107.8	73.7	85.2	54.8	19.6	2,400,511	1,197,573	1986
1987	50.0	29.2	40.3	20.8	16.1	3,601,711	1,680,145	1987
1988	12.0	-3.8	20.5	3.5	16.4	4,035,464	2,023,836	1988
1989	42.1	17.7	31.1	8.6	20.7	5,732,721	2,653,496	1989
1990	29.3	10.0	23.6	5.1	17.6	7,413,331	3,279,908	1990
1991	14.2	-3.3	15.4	-2.3	18.0	8,463,824	3,783,841	1991
1992	30.9	19.7	26.7	15.8	9.4	11,082,103	4,792,737	1992
1993	29.7	16.6	17.9	6.0	11.2	14,370,554	5,650,964	1993
1994	8.5	-5.2	14.2	-0.2	14.5	15,593,982	6,452,570	1994
1995	16.8	8.1	22.7	13.5	8.1	18,218,463	7,914,835	1995
1996	19.3	7.9	16.5	5.3	10.6	21,742,037	9,219,821	1996
1997	11.0	3.8	12.5	5.1	7.0	24,142,190	10,369,533	1997
1998	13.0	4.1	15.1	6.0	8.6	27,287,846	11,935,072	1998
1999	24.0	22.3	30.7	29.0	1.3	33,823,795	15,605,009	1999

(1) השינויים חושבו על פי הנתונים במחירים קבועים, על בסיס מחירי דצמבר 1999.

לוח נ-2: אמצעי התשלום, פיקוחות העו"ש ומחזור המטבע, 1985 עד 1999 (מיליוני ש"ח)

סוף התקופה	סך כל המזומנים ויתרות העו"ש	סך כל העשרות	סך כל המעות	חלק המזומן בעו"ש ובמחזור המטבע (אחוזים)	
1985	1,155.0	508.5	617.6	56.0	1985
1986	2,400.5	1,202.9	1,147.4	50.0	1986
1987	3,601.7	1,921.6	1,605.0	46.7	1987
1988	4,035.5	2,011.6	1,930.3	50.2	1988
1989	5,732.7	3,079.2	2,546.5	46.3	1989
1990	7,413.3	4,133.4	3,115.1	44.2	1990
1991	8,463.8	4,680.0	3,596.5	44.7	1991
1992	11,082.1	6,289.4	4,575.1	43.2	1992
1993	14,370.6	8,719.6	5,402.2	39.3	1993
1994	15,594.0	9,141.4	6,167.2	41.4	1994
1995	18,218.5	10,303.6	7,488.8	43.4	1995
1996	21,742.0	12,522.2	8,722.3	42.4	1996
1997	24,142.2	13,772.7	9,808.9	43.0	1997
1998	27,287.8	15,352.8	11,300.5	43.7	1998
1999	33,823.8	18,218.8	14,905.9	46.1	1999

לוח נ-3, השטרות במחזור המטבע, לפי ערכים, 1985 עד 1999

בסוף שנת	₪ הכול	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח	10,000 ש"ח	5,000 ש"ח	1,000 ש"ח
(מיליוני שטרות)								
1985	52.7			5.5		29.9	5.7	11.6
1986	57.3	2.2		13.3		21.3	5.4	15.1
1987	57.4	4.8		16.9		23.1	6.3	6.2
1988	54.9	6.4		19.4	7.9	11.7	7.1	2.4
1989	65.5	9.4		24.9	10.2	10.8	8.3	1.9
1990	69.1	12.2		31.0	10.9	11.2	2.0	1.8
1991	75.4	15.2		34.9	10.3	11.9	1.3	1.8
1992	85.4	15.2	3.7	38.7	11.7	13.1	1.2	1.8
1993	92.8	5.8	16.2	44.1	13.0	13.7	-	-
1994	104.3	7.7	17.2	48.9	14.7	15.8	-	-
1995	111.3	10.8	21.1	56.4	16.8	6.2	-	-
1996	115.5	13.1	32.4	49.6	17.0	3.4	-	-
1997	120.9	14.7	42.9	44.2	16.3	2.8	-	-
1998	134.9	16.9	53.4	44.0	18.0	2.6	-	-
1999	174.3	21.2	76.0	51.6	23.0	2.5	-	-
(מיליוני ש"ח)								
1985	614			275		299	29	12
1986	1,140	220		665		213	27	15
1987	1,599	484		846		231	32	6
1988	1,924	641		971	157	117	36	2
1989	2,541	942		1,244	203	108	42	2
1990	3,112	1,220		1,550	218	112	10	2
1991	3,599	1,520		1,745	206	119	7	2
1992	4,575	749	1,519	1,935	233	131	6	2
1993	5,382	1,160	1,620	2,205	260	137	-	-
1994	6,157	1,540	1,720	2,445	294	158	-	-
1995	7,488	2,160	2,110	2,820	336	62	-	-
1996	8,714	2,620	3,240	2,480	340	34	-	-
1997	9,801	2,948	4,291	2,209	325	28	-	-
1998	11,296	3,380	5,340	2,200	360	26	-	-
1999	14,898	4,231	7,601	2,581	460	25	-	-

לוח 4-4. התפלגות המחזור לפי עריכים, 1985 עד 1999

בסוף שנת	המעות ש"ח	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח	10,000 ש' 10 ש"ח	5,000 ש' 5 ש"ח	1,000 ש' 1 ש"ח
(אחוזים)								
התפלגות מספר המסדות								
1985				10.4		56.7	10.8	22.0
1986		3.8		23.2		37.2	9.4	26.4
1987		8.4		29.5		40.3	11.0	10.8
1988		11.7		35.3	14.3	21.3	13.0	4.4
1989		14.3		38.0	15.6	16.5	12.7	2.9
1990		17.6		44.9	15.8	16.2	2.9	2.6
1991		20.2		46.3	13.7	15.7	1.7	2.4
1992	4.3	17.8		45.3	13.7	15.4	1.4	2.4
1993	6.3	17.5		47.5	14.0	14.8	-	-
1994	7.4	16.5		46.9	14.1	15.1	-	-
1995	9.7	19.0		50.7	15.0	5.6	-	-
1996	11.7	28.9		44.2	15.2	-	-	-
1997	12.5	36.3		37.4	13.8	-	-	-
1998	12.8	40.3		33.3	13.6	-	-	-
1999	12.4	44.2		30.0	13.4	-	-	-
(אחוזים)								
התפלגות ערך המחזור								
1985	4.5			42.8		46.5	4.4	1.8
1986	4.2	18.5		55.9		17.9	2.3	1.3
1987	4.3	28.9		50.7		13.8	1.9	0.4
1988	4.5	31.8		48.2	7.8	5.8	1.8	0.1
1989	4.0	35.5		46.9	7.7	4.1	1.6	0.1
1990	5.0	37.1		47.3	6.6	3.5	0.3	0.1
1991	5.1	40.1		45.9	5.5	3.2	0.2	0.1
1992	4.6	31.6	15.6	40.3	4.9	2.8	0.1	0.1
1993	4.4	28.7	20.6	39.0	4.6	2.5	0.1	0.1
1994	4.5	26.5	23.9	37.8	4.6	2.5	0.1	0.1
1995	5.4	26.6	27.1	35.6	4.2	0.8	0.1	0.0
1996	5.4	35.1	28.4	26.9	3.7	0.4	0.1	-
1997	5.4	41.3	28.4	21.3	3.1	0.3	0.1	-
1998	5.3	44.7	28.3	18.5	3.0	0.2	-	-
1999	4.5	48.7	27.1	16.5	3.0	0.2	-	-

לוח נ-5: הערך הריאלי של העריכים במחזור המטבע, 1985 עד 1999
(הבסיס: מדד המחירים לצרכן, דצמבר 1999)

שנת	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח	10,000 ש"ח	5,000 ש"ח	1,000 ש"ח
1985			265.7		53.1	26.6	5.3
1986		444.2	222.1		44.4	22.2	4.4
1987		382.5	191.2		38.2	19.1	3.8
1988		328.5	164.3	65.7	32.9	16.4	3.3
1989		272.2	136.1	54.4	27.2	13.6	2.7
1990		231.4	115.7	46.3	23.1	11.6	2.3
1991		196.1	98.0	39.2	19.6	9.8	2.0
1992	358.5	179.3	89.6	35.9	17.9	9.0	1.8
1993	322.3	161.1	80.6	32.2	16.1	8.1	1.6
1994	281.6	140.8	70.4	28.2	14.1	7.0	1.4
1995	260.5	130.2	65.1	26.0	13.0	6.5	1.3
1996	235.5	117.8	58.9	23.6	11.8	5.9	1.2
1997	220.2	110.1	55.0	22.0	11.0	5.5	1.1
1998	202.7	101.3	50.7	20.3	10.1	5.1	1.0
1999	200.0	100.0	50.0	20.0	10.0	5.0	1.0

לוח נ-6. תבלאי הצריכת השטרות במחזור לפי עריכים, 1985 עד 1999

שנת	סך הכל	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח	10,000 ש"ח	5,000 ש"ח	1,000 ש"ח
(מיליוני שטרות)								
1985	72.1			5.5		57.7	2.1	6.8
1986	41.6	2.2		8.9		9.1	6.4	15.0
1987	43.8	3.0		6.4		24.8	7.4	2.2
1988	48.8	3.2		10.1	8.1	13.8	11.4	2.2
1989	53.9	5.6		16.0	7.7	15.3	9.2	0.1
1990	40.0	5.4		13.4	10.1	10.2	0.8	0.1
1991	36.3			12.0	8.5	9.8	0.1	-
1992	48.8	3.7		15.3	12.2	12.2	2.2	-
1993	42.8	2.2		18.5	11.3	7.0	-	-
1994	49.2	2.4		24.4	12.9	8.3	-	-
1995	53.7	3.9		25.2	16.5	-	-	-
1996	45.6	3.7		9.9	15.9	-	-	-
1997	36.8	3.0		6.5	11.0	-	-	-
1998	53.7	3.9		12.5	16.9	-	-	-
1999	63.2	6.6		25.3	6.5	-	-	-
(מיליוני שטרות)								
1985	16.5			0.0		1.2	4.4	10.9
1986	19.9	0.0		1.0		12.4	4.7	1.8
1987	41.2	0.5		2.7		22.6	6.2	9.2
1988	51.2	1.7		7.6	0.2	25.2	10.6	5.9
1989	43.3	2.6		10.5	5.4	16.2	8.0	0.6
1990	36.3	2.6		7.3	9.4	9.7	7.1	0.2
1991	30.1	2.9		8.2	9.0	9.2	0.8	-
1992	38.9	0.0		11.5	10.9	11.1	2.3	-
1993	32.4	0.1		13.1	10.0	6.4	-	-
1994	42.1	0.5		19.5	11.2	6.9	-	-
1995	37.2	0.9		17.7	14.4	-	-	-
1996	38.6	1.4		16.7	15.7	-	-	-
1997	30.9	1.4		11.9	11.8	-	-	-
1998	39.6	1.7		12.7	15.2	-	-	-
1999	23.7	2.3		17.7	1.5	-	-	-

[1] אוסדן.

לוח נ-7: המעות במחזור לפי עריכים, 1985 עד 1999

בסוף שנת	סך הכול	10 ש"ח	5 ש"ח	1 ש"ח	1/2 ש"ח	100 ש"א	50 ש"א	10 ש"א
(מיליוני מטוח)								
1985	97.5			15.0	7.8	31.6	11.7	31.3
1986	262.6			26.4	17.8	85.3	34.3	98.8
1987	364.8			45.9	20.7	118.5	46.9	132.8
1988	432.5			60.3	23.4	136.6	57.7	154.5
1989	479.4			70.2	27.5	145.6	67.5	168.6
1990	533.3	9.6		76.0	29.6	164.3	77.2	176.6
1991	573.5	12.0		87.0	31.9	185.8	85.0	171.8
1992	630.3	14.0		100.1	38.7	211.0	95.8	170.7
1993	706.7	15.9		116.2	39.1	260.8	104.4	170.3
1994	761.5	18.6		135.6	45.6	278.2	113.4	170.1
1995	841.7	10.9	20.5	149.2	53.5	316.8	120.7	170.1
1996	918.7	14.9	22.7	164.6	55.6	361.4	129.4	170.1
1997	990.9	17.4	25.6	179.7	63.6	396.4	138.1	170.1
1998	1,068.5	20.2	29.0	196.2	67.9	437.6	147.5	170.1
1999	1,153.7	22.6	32.0	215.5	70.6	486.3	156.6	170.1

לוח נ-8: צריכת המעות לפי עריכים, 1985 עד 1999

במשך שנת	סך הכול	10 ש"ח	5 ש"ח	1 ש"ח	1/2 ש"ח	100 ש"א	50 ש"א	10 ש"א
(מיליוני מטוח)								
1985	163.6			15.0	7.8	66.5	18.1	56.2
1986	162.4			10.4	8.2	53.7	22.6	67.5
1987	102.4			19.5	3.0	33.2	12.7	34.0
1988	67.7			14.4	2.7	18.1	10.8	21.7
1989	46.9			9.9	4.1	9.0	9.8	14.1
1990	54.2	9.7		5.9	2.1	18.8	9.7	8.0
1991	44.9	2.4		11.0	2.3	21.4	7.8	-
1992	57.8	2.0		13.0	6.8	25.3	10.7	-
1993	77.1	1.9		16.1	0.4	49.8	8.9	-
1994	55.1	2.7		19.4	6.5	17.4	9.1	-
1995	80.3	10.9	1.9	13.7	7.9	38.6	7.3	-
1996	77.0	4.0	2.2	15.4	2.1	44.6	8.7	-
1997	72.4	2.6	3.0	15.1	8.0	35.0	8.7	-
1998	78.1	2.9	3.5	16.5	4.3	41.5	9.4	-
1999	85.7	2.4	3.1	19.5	2.8	48.8	9.1	-

לוח נ-9: הפקדות שסרי הכסף בבנק ישראל, 1985 עד 1999

שנת	בחסך	סך כל ערך ההפקדות (מיליוני ש"ח)	סך כל התבילות ¹	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח
1985	79	1,581				1,581	
1986	1,041	20,442			378	20,064	
1987	1,717	30,289			4,042	26,247	
1988	2,176	41,506			5,708	29,645	6,153
1989	2,856	66,895			6,870	32,291	27,734
1990	3,747	83,352			9,871	43,021	30,460
1991	4,444	91,232			12,245	54,667	24,320
1992	5,110	98,914	1,435		12,973	61,171	23,335
1993	5,911	110,719	3,382		12,657	69,164	25,516
1994	6,936	124,743	4,874		14,507	80,123	25,239
1995	8,109	145,180	6,356		16,473	91,434	30,917
1996	10,277	178,056	8,344		30,436	92,628	46,647
1997	11,489	170,280	10,670		47,579	78,555	33,476
1998	11,898	163,969	10,977		58,458	65,536	28,998
1999	17,161	215,715	15,869		94,910	79,918	25,018

(1) 1,000 שירות בחבילה.

לוח נ-10: הפקדות שסרי הכסף בבנק ישראל כאחוז מהמחזור¹, 1985 עד 1999

שנת	בחסך	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח	10,000 ש' 10 ש"ח	5,000 ש' 5 ש"ח	1,000 ש' 1 ש"ח
1985				0.0		0.0	0.0	6.9
1986		5.5		15.2		22.0	11.3	10.4
1987		8.9		14.5		20.5	11.9	8.7
1988		7.9		12.8	15.0	20.0	10.9	2.9
1989		7.0		12.0	24.5	13.9	10.7	0.4
1990		7.9		13.1	24.0	12.6	13.4	0.3
1991		7.1		13.3	18.8	11.1	4.1	0.1
1992	6.0	7.2		13.8	17.5	11.1	0.6	0.1
1993	5.9	6.9		14.1	17.2	9.7	0.4	0.0
1994	5.9	7.2		14.2	14.7	7.9	0.2	0.1
1995	5.8	7.2		14.2	16.2	9.2	0.1	0.0
1996	5.9	9.3		14.5	20.6	5.5	0.1	0.0
1997	6.4	10.4		14.0	16.9	1.7	0.1	
1998	5.8	10.0		12.4	14.2	0.5		
1999	8.1	13.1		15.9	10.5	0.4		

(1) חושב כאחוז ההפקדות החדשיות מתוך המחזור בסוף כל חודש.